

OD. No. 14

Naam

^{2/6}
Vento - incident

Zie ook: OD 523

Uit		In	Uit		In	Uit		In	Uit		In
Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum
~~21/4~~	~~02~~	~~24/4~~									
~~10/4-68~~	~~PMB~~	~~12/4-68~~									
~~17/4~~	~~R.B.~~	~~5/4~~									
~~20/5~~		~~20/5~~									
~~16/9~~	~~B~~	~~19/9~~									
~~20/12-54~~	~~ALD~~	~~20/12-54~~									
194 JAN. 1958	140	21 APR. 1958									
- 3 MAART 1966		1957 MAART 1966									
15 SEP. 1968		NCA/01									
15 SEP. 1971		1971									
		18 OKT. 1971									

71

DOSSIERNo.: OD 14

NAAM: VENLO INCIDENT

Uit		In		Uit		In		Uit		In	
Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum
30/10	4	30/10	1/12-53	B/g	29 FEB. 1954						
9/11-48	c/n	9/1/50	6/2-54	BIX	17 FEB. 1954						
9/1-50	KA	12/1-50	13/7-54	E/A	16 JULI 1954						
10/12	4	10/12	3/11-54	H	10 NOV 1954						
4/13	4	4/13		E	1 DEC. 1954						
10/15	Paar B	v. 5-12/15			3 DEC. 1954						
12/13	C/P	22/13	20/12-54	H CD	20 DEC 1954						
22/13	I	22/13	24/2-54	A CD							
23/13	H/ACD	1/4	24/2 (lib.)	KA	25 MEI. 1955						
15/14	4	15/14			16 MRT. 1955						
20/14	4	21/14									
10/16	4	10/16	24/3 over	KA							
11/16	4	11/16		PA							
14/19	4	14/19	20/ tel	CSO	4 APR 1955						
14/19	C	20/19	3 over		2 JUNI 1955						
4/10	4	5/10	1/6-55	PS	2 NOV. 1964						
9/12	pin	7/1-49		PBRES	6 NOV. 1964						
12/1-49	4	24/1			23 MART 1966						
10/18	KA	20/18			5 SEP. 1966						
31/10	C	3/19			25 NOV. 1968						
5/19	C	8/13			15 OKT. 1971						
9/13	KA	9/13			25 NOV. 1968						
14/1-52	C	10/13			HACD						
15/10-52	8/13	18/10			30-8-830/w/H						
10/12	KB	24/12			21/8-83 KJA/H						
					10-12-83 g/kJA/H						
					29 MEI 1991						

21811

's-Gravenhage, 26 November 1948

Plein 1813, No. 4

Volgno.

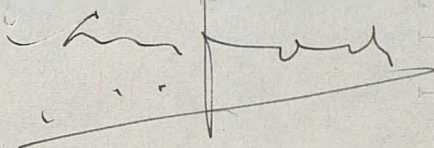
27 NOV. 1948

50434

Naar aanleiding van Uw brief Nr.47266 dd.
29 October 1948, mij toezendende het dossier
inzake het Venlo-incident, moge ik U berichten,
dat dit dossier door de Enquêtecommissie Regerings-
beleid 1940-45 aan mij is geretourneerd.

Het dossier wordt hierbij aan U teruggezonden.

DE MINISTER-PRESIDENT,
Voor deze:
De Raadadviseur in Algemene Dienst,

Aan het Hoofd van de Centrale Veiligheidsdienst,
Javastraat 68,
's-Gravenhage.

NOTITIE van C 5
aan H C.

48059

Betr.: Venlo-incident.

Naar aanleiding van brief C.v.P. Venlo (ACD/48059) heb ik op 30-10-1948, bij afwezigheid van afzender, gesproken met diens plv., de Hoofdinspecteur van Vuren. Heb bij deze protest aangetekend tegen de gang van zaken, aangezien de op het incident betrekking hebbende **stukken het eigendom van de C.V.D. zijn en slechts in bruikleen werden afgestaan aan de C.v.P.**

Van Vuren, die van deze **aangelegenheid niet precies op de hoogte was**, heeft uit de administratie van zijn dienst kunnen opmaken, dat de C.V.D.-stukken via de P.F. in Den Bosch gezonden zijn aan de Minister van Justitie. Zijn Ministerie zal nagaan, in hoeverre nog termen aanwezig zijn om personen te vervolgen, welke bij dit incident betrokken waren.

Wij zullen Mr Fock van een en ander in kennis moeten stellen. Mogelijk kunnen wij Fock verzoeken de bewuste stukken na gebruik aan ons terug te zenden.

1-11-1948.

C 5.

Nr. 47266.

's-Gravenhage, 29 October 1948.

Naar aanleiding van Uw schrijven Nr. 20930 dd. 8.10.48 heb ik mij telefonisch gewend tot de commissaris van Politie te Venlo, met het verzoek de stukken, die ik hem enige maanden geleden ter inzage had gegeven terug te mogen ontvangen.

Als antwoord ontving ik heden een aantal stukken met een begeleidend schrijven, waaruit blijkt, dat de stukken door ons ter inzage aan hem afgestaan, door hem zijn gevoegd in een verzameldossier, betreffende de zaak Venlo, dat zich bevindt in handen van de Procureur Fiscaal te 'sHertogenbosch.

Van de stukken uit dat verzameldossier, die volgens de commissaris van Politie te Venlo de voornaamste waren, is door hem een afschrift gemaakt, dat ik U hierbij doe toekomen.

Mogelijk is het voor de Parlementaire Enquêtecommissie van belang het gehele dossier bij de Procureur Fiscaal op te vragen.

HET HOOFD VAN DE DIENST
Namens deze:

L. Pot.

Aan de Hoogedelgestrenge Heer
Mr. C.L.W. ~~Rock~~
Raadsadviseur in Algem. Dienst
Plein 1813 Nr. 4
Den Haag.

's-Gravenhage, 26 October 1948
Plein 1813, No. 4

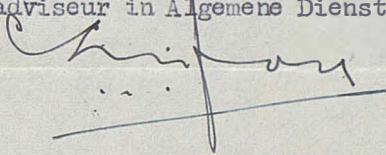
19193

27 OCT. 1948
ACD/48403

Met mijn brief dd. 8 October, No.20930,
verzocht ik U om de te Uwer beschikking staande
gegevens te zenden betreffende het Venlo-
incident.

Tot dusver heb ik geen antwoord van U
mogen ontvangen, hetgeen ik echter op korte
termijn gaarne tegemoetzie.

DE MINISTER-PRESIDENT,
Voor deze:
De Raadadviseur in Algemene Dienst,

Aan de Centrale Veiligheidsdienst,
Javastraat 68,
's-Gravenhage.

B
A
N
N
I

COMMISSARIAAT VAN GEMEENTEPOLITIE VENLO

Hoofdbureau : Lohofstraat 12. Telefoon 2062 en 3842

Volgno.

22 OCT. 1948

ACD/48059.

geheven

Aan: De Heer Hoofd van de
Centrale Veiligheids Dienst
t.a.v. De Heer Pot
te
's-Gravenhage.

Uw kenmerk

Uw brief van

Ons kenmerk

VENLO

7832 - 20 October 1948

Verzoeken het omliggende in uw antwoord aan te halen

Onderwerp :

Naar aanleiding van Uw desbetreffend telefonisch verzoek heb ik de eer U te berichten dat de door U indertijd, op een daartoe strekkend verzoek van de Heer Procureur-Fiscaal te 's-Hertogenbosch, afgestane stukken betreffende het grensincident 1939, door mij gevoegd zijn in een verzameldossier betreffende deze zaak, welk dossier in handen van genoemde Procureur-Fiscaal is gesteld.

Van de voornaamste stukken zijn door mij afschriften gemaakt, die ik U hierbij ter inzage doe toekomen.

Ik moge U verzoeken deze na gebruik aan mij te willen retourneren.

Eu/M.
coll.:
bijl.: doss.

DE COMMISSARIS VAN GEMEENTEPOLITIE,
b.a.

De Inspecteur van Gemeentepolitie,

KABINET VAN DEN
MINISTER-PRESIDENT

Nr. 20930

's-Gravenhage,
Plein 1813, N°. 4

Volgno.

8-10-48

11 OCT. 1948

ACD/47266

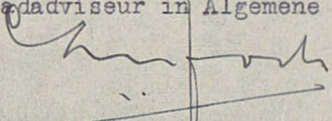
De Enquête-Commissie Regeringsbeleid 1940-1945, heeft mij bericht, dat de heer Mouton destijds werkzaam bij de United Nations War Crime Commission mededeling heeft gedaan, dat door hem verzamelde gegevens inzake het Venlo-incident, waaronder zich o.o. bevond het "Interrogation Report" van Emil Rasche (Legationsrat en in Februari 1940 Hoofd van Sectie P XIII van de Persafdeling van het Auswärtige Amt), zijn overgedragen aan het B.N.V.

Ik zou gaarne alle stukken, betreffende het Venlo-incident in Uw archief, willen ontvangen, terwijl ik U tevens verzoek, mij mede te willen delen of het U bekend is, dat bij andere instanties zich nog stukken in verband met dit incident bevinden.

DE MINISTER-PRESIDENT,

Voor deze:

De Raadadviseur in Algemene Dienst

(C.L.W. Fock).

Aan het Hoofd van de C.V.D.
Javastraat 68.
's-Gravenhage.

nie vervolg schrijven 48403

Telefonische/mondelijke mededeling

C

Voor:

Gezond C

Van:

Heer: Mr. J.M. Romeyn,
Bureau Coördinatie
van de Gemeente Rotterdam
Calle van der Landtlaan 1,
tel. 10.23.30. Kabel 12.

Volgen:

SPGELICHT

13 SEP. 1948

CD/45795

Waar aar:

Ter behandeling aan:

SPOED

Mr. Romeyn heeft de volgende:

Gien de zand plekkering in de wijk Rotterdam Noord
C.V.D. het dossier "Veris-incident" de een pers van
Baron van Duyll de zinnen informatie.

Baron van Duyll heeft eenige tijd geleden dit
dossier, via Bureau Coördinatie, aan C.V.D. persum-
meerd e. De zinnen erop stellen, is het Veris-incident,
welke te zinn onder zijn bewaking had, het dossier
prezide.

202

Opgenomen door:

Heer. Gezond CVD

Handtekening:

J. Romeyn

Datum:

13-9-48

Tiid:

12 uur.

Maam van Juyll verneemt thans h.t.l. en loen
pang de laste penemende schulden (den de schulden
welke hij reep van het doornier keep crepneyd)
wij een waer.

Verhaal der Romeyn: den schulden so vrey
vreylyk mit het doornier liede, en by hanc linc
kerogen.

Wt, 13.9.40

COMMISSARIAAT VAN GEMEENTEPOLITIE
VENLO

Hoofdbureau Lohofstraat 12. Telefoon 2062 en 3842

Venlo. 44 869

28 AUG. 1948.

Geheim

Aan: De Heer Hoofd van de
Centrale Veiligheidsdienst
Javastraat 68,
's-Gravenhage.

Uw kenmerk	Uw brief van	Ons kenmerk	Venlo
no. 30280.	13-8-48.	(6508 - 24 Augustus 1948.)	
Onderwerp:	Verzoeken het omliggende in uw antwoord aan te halen.		

In antwoord op Uw bovenvermeld schrijven heb ik de eer U te berichten dat door mij op last van de Heer Procureur-Fiscaal te 's-Hertogenbosch een onderzoek ingesteld wordt betreffende het grensincident 1939. De door mij van de heer van Noordaa ontvangen stukken zijn bij het betreffende dossier gevoegd, dat zich momenteel in handen bevindt van de Heer Procureur-Fiscaal te 's-Hertogenbosch.

Eu/M.
coll.:

DE COMMISSARIS VAN GEMEENTEPOLITIE,
b.a.
De Inspecteur van Gemeentepolitie,

Zie 44069.

13 Augustus

8

30280

~~XXXX~~
~~XXXX~~

GEHEIM.

UITGEOOKT

VENLO-INCIDENT.

Hierbij moge ik U in herinnering brengen, dat de Heer van der Noordaa van mijn dienst U op 12 Maart j.l. diverse stukken ter inzage gegeven heeft, met gegevens over het z.g. Venlo-incident.

Ik verzoek U mij te berichten, wanneer ik deze gegevens weer tegemoet kan zien.

Aan de Heer Commissaris van Politie
te
VENLO.

HET HOOFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST,
Namens deze,

J.G. Crabbendam.

UITGELEENDE STUKKEN
VENLO - INCIDENT.

30280

UNGEBC I

OPGELEG

De ondergetekende, G.J.C.J. Eissens, Commissaris van Politie te Venlo,
verklaart van de C.V.D. ter inzage ontvangen te hebben:-----

1. Stukken betrekking hebbende op het z.g. "Venlo-incident";-----
2. Een dossier over het onder 1 vermelde onderwerp, dat aan Mr.H.J.Woltjer van het D.G.B.R. was geleend;-----
3. Losse stukken, verband houdende met W. Ortmann;-----
4. De B.N.V.-brief No. 3032/46 over de Duitse politieman Kals.-----

1 ex. in OD 14
- 1 " " Co/30280
1 " " Magda/Kals
1 " " Magda/Ortmann

Den Haag, 12 Maart 1948.

Eissens

feries.

Niet accoord met deze wijze van specificeren.

23/3 Nbram

Nota KA
Opgave van de stukken, welke op 10 Januari aan Mr. Woltjer verzonden zijn
der doorzending naar Neurenberg. *[De meeste stukken zijn plussie uit:]*

VENLO-INCIDENT.

O.D. nr. 14, "Venlo-incident" J.L.A. 10.1.48

- x* 1. Afschrift proces-verbaal van Commissariaat van Politie te Venlo dd. 19 November 1939 (Nr.437). *v*
- x* 2. Afschrift duplicaat proces-verbaal van Comm.van Pol.te Venlo dd. 19 November 1939 (Nr.436). *Hiervan nog 1 exemplaar aanwezig in O.D. 14.*
- x* 3. Afschrift proces-verbaal van Comm.van Pol. te Venlo dd. 15 November 1939 (Nr.434). *Hiervan nog 1 exemplaar aanwezig in O.D. 14*
- x* 4. Afschrift proces-verbaal van Comm.van Pol. te Venlo dd. 15 November 1939 (Nr.433). *Hiervan nog 1 exemplaar aanwezig in O.D. 14.*
- x* 5. Afschrift proces-verbaal van Comm.van Pol. te Venlo van verhoor J.B.S.H.Deckers, dd. 10 November 1939 (Nr.424a). *v*
- x* 6. Afschrift proces-verbaal van Comm.van Pol. te Venlo van verhoor Tj.A.Theelen, dd. 13 November 1939 (Nr.429). *v*
- x* 7. Afschrift proces-verbaal van Comm.van Pol. te Venlo van verhoor J.Ch.H.Nass, dd. 19 November 1939 (Nr.437). *= NR.1*
- x* 8. Bericht des Reichsinnenministeriums, Berlin den 29 März 1940.
- x* 9. Translation of personal notes by Karl Benno Ditzges ~~en~~ from pages 17,18 and 19 of pencilled notes and of pages 14-15 - ??
- x* 10. Rapport eerste bezoek inz. grens-incident Venlo, verklaring van H.P.Backus, dd. 5 Maart 1945 van B.N.V.
- x* 11. 71 F.S.Section, the arrest of Stevens and Best on 9-11-1939.
12. Foto Café-Restaurant Frans Backus.
- x* 13. Heinz Dinkheller: Düsseldorf 3 Sept.1945. Bericht über meine Wahrnehmung beim Vorgang am 12 November 1939. *[In vertaling aanwezig in O.D. 14.]*
- x* 14. Afschrift van schrijven van de Ned.vertegenwoordiger in de U.N.W.C.C., dd. 29 December 1945.
15. Verklaring van Mevr.Spruytenburg-Schell te Venlo-West, dd. 12 Jan.1946.
- x* 16. Bureau Inlichtingen te Brussel - Verhoor van een lid der Abwehr betr. Naujoks. *Hiervan nog 1 exemplaar aanwezig in O.D. 14*
- x* 17. Voorlopig verslag Venlo dd. 8 Maart 1946 van B.N.V.
18. Rapport 2e bezoek inz. grensincident Venlo dd. 12 Maart 1946.
19. Proces-verbaal van B.N.V. van verhoor J.B.Janssen dd. 14 Maart '46.
- x* 20. Correspondentie met Intelligence Bureau Detachment (Netherlands) bestaande uit:
  - x* a. notities genummerd van 1 t/m 4 *[Binnen 11.2.34 en 35. in O.D. 14.]*
  - x* b. schr.Mr.Einthoven aan I.B.Detachment (Neth.)
  - x* c. brieven van I.B.Detachment (Neth.) Totaal 5 stuks, waaronder extract van ondervraging van Schellenberg. *[Deelname in vertaling aanwezig in O.D. 14.]*

's-Gravenhage, 10 Januari 1948.

De met x aang. stukken zijn in O.D. 14 aanwezig
adres o.g. b.g.
[Handwritten signature]

698688

Op achtereenvolgens één, twee en drie Februari 1900 negensveertig, verscheen voor ons, Mr. A.M. baron van Tuyll van Serooskerken en Mr. J.J.M. Witlox in de strafgevangenis "Cherche-Midi" te Parijs een persoon, die heeft opgegeven te zijn:

Dr. Helmut Herbert KNOCHEN,
geboren 14 Maart 1910 te Magdeburg,
zonder beroep, thans gedetineerd in de
strafgevangenis voornoemd,

die verklaard heeft als volgt:

" Ich bin im Jahre 1937 als Presseemann in die Presseabteilung des S.D. eingetreten. Damals war Boehme im S.D. Hauptamt, III. Abwehrfragen, tätig.

Im Anfang des Jahres 1939 hat Boehme mir den Fall Fischer zur Kenntnis gegeben und die Verbindung mit ihm hergestellt. Boehme hatte verschiedene Sonderaufträge und schon in den Jahren vor 1939 die Verbindung zu Fischer gehabt. Als mir Boehme von Fischer erzählte erwähnte er, dass dieser wegen krimineller Sachen ~~im~~ Ausland gegangen war. Boehme hat mir damals gesagt, dass bei Fischer in allen Geldfragen sehr stark Obacht gegeben werden muss, Fischer habe immer viel versprochen, aber nur wenig gehalten.

Ich glaube, dass ich Fischer zum ersten Mal in Berlin gesehen habe, wahrscheinlich Anfang 1939, um ihn persönlich zu kennen, da Boehme damit rechnete andere Aufträge zu erhalten und deswegen mit Fischer nicht mehr lange persönlich in Verbindung stehen konnte. Dabei wurde kein konkreter Auftrag gegeben. Ich habe Fischer anschliessend ~~einmal~~ einmal in Paris, dann in Amsterdam gesprochen und noch einmal an der holländischen Grenze, im Laufe der Sommermonate 1939.

Die Berichte Fischers betrafen allgemeine politische Tagesberichte, Informationen allgemeiner Art über die verschiedenen deutschen Emigrantengruppen ohne wirkliche geheime Nachrichten einzelner politischen Absichten.

Etwas August habe ich Fischer nochmal darauf hingewiesen, dass er eine konkrete Verbindung schaffen müsste, um in den politischen Absichten weiterzukommen. Er deutete mir an, dass er hierfür jetzt Möglichkeiten sähe. Im September teilte er mir dann mit, dass er eine wichtige Verbindung habe, die grosse Möglichkeiten

bieten würde. Er müsste mich selbst sprechen. Ich habe ihn deswegen in Deutschland an der holländischen Grenze gesehen, wobei er mir von dem Kontakt mit Engländern sprach. Hierbei betonte er, dass diese auch die Verbindung nach London zu einflussreichen Kreisen haben. Fischer wollte wissen, ob man deutscherseits auch zu den Engländern persönlich Kontakt nehmen würde und wirkliches Interesse bestehe. Dies habe ich zugesagt. Damit konnte Fischer die aufgenommene Verbindung vertiefen und konkreter gestalten, da er bisher nur Verbindung mit den Engländern hatte ohne deutscherseits eine Zusage machen zu können. Ich entsinne mich nicht, dass Fischer damals mir gesagt hat, ein gewisser Travaglio stehe schon mit den Engländern in Verbindung. Fischer hat mit den Engländern verschiedene Besprechungen gehabt, mich von ihren Absichten und Ideen schriftlich in Kenntnis gesetzt. Ich gab ihm Nachricht, dass auf die einzelnen Punkte eingegangen werden kann.

Nach einiger Zeit, im Oktober, teilte er mir mit, dass die Engländer nunmehr nicht mehr allein mit ihm, Fischer, in dieser Form weiter verhandeln wollen, sondern auch bereit wären deutsche Herren, Militärs, zu sehen.

Um dies näher festzulegen und einen persönlichen Eindruck zu haben, fand nochmals eine Besprechung zwischen mir und Fischer an der holländischen Grenze in Deutschland statt. Hierbei wurde festgelegt, dass eine Besprechung in Holland zwischen Engländern und Deutschen stattfinden könnte. Alle diese Dinge wurden über den Vertreter von Jost, Dr. Filbert, an Jost, den Chef des Amtes VI des R.S.H.A., und von diesem an Heydrich gemeldet und jeweils genehmigt. Es wurden zu dieser Besprechung die Angehörigen des Amtes VI, v. Salisch und Christensen, bestimmt. Sie wurden von englischer Seite als Mitglieder einer oppositionellen Offiziersgruppe erwartet.

Ich habe beide an die Grenze begleitet und den Grenzübergang technisch vorbereitet, denn es waren damals im Westen schon militärische Sperrzonen, u.s.w. Ich habe bei dieser Gelegenheit Fischer auf holländischem Gebiet stehen sehen in Erwartung der beiden Herren. Die beiden Herren habe ich dann nach Rückkehr an einem

vereinbarten Ort erwartet. Sie berichteten über gute Aufnahme durch die Engländer und die gehabte Besprechung, ich glaube in Arnheim. Wichtigste Punkte waren etwa, dass von beiden Seiten die Beendigung des Krieges gewünscht wurde. Die Engländer hatten, wenn ich mich richtig entsinne, gefordert, dass Hitler in den Hintergrund treten müsse, um zu einer Verständigung zu kommen. Von deutscher Seite war dies für kaum möglich hingestellt nach dem Erfolg im Polenkrieg. Es war dann die Abberufung Ribbentrops diskutiert, da er bei den Engländern nicht mehr als ernstlicher Verhandlungspartner angesehen würde. Es wurde vereinbart das Ergebnis der Besprechung beiden Seiten zu melden und eine weitere Zusammenkunft in den Haag vorgesehen. Hierzu verlangten die Engländer einen höheren Offizier zu sehen. Es wurde noch betont, dass während der Besprechung von den Engländern mit London telefoniert worden war und die Zustimmung des Ergebnisses erreicht wäre. Ich glaube an dieser Besprechung hat Fischer noch selbst teilgenommen. Ein eingehender Bericht wurde von den Herren in Berlin gefertigt. Von englischer Seite war noch erwähnt dass man sicher ein Funkgerät zur Verfügung stellen wolle, um die Verbindung technisch zu erleichtern.

Da die Frage nicht mehr den Charakter des reinen Nachrichtendienstes hatte, sondern die Aussenpolitik selbst betraf, wurde Ribbentrop durch Heydrich verständigt, um von diesem eine Sprachregelung für die nächste Besprechung zu erhalten. Ribbentrop liess mit einer Antwort warten. Da er für längere Zeit Berlin verlassen wollte, Heydrich selbst in den folgenden Tagen nicht in Berlin war, hat Best als Vertreter Heydrichs versucht, Ribbentrop noch kurz vor dessen Abfahrt zu sprechen. Dr. Best und ich haben ihn kurz vor Abfahrt auf dem Anhalter Bahnhof einige Minuten sprechen können ohne von ihm ein Ergebnis zu erreichen. Er gab nur seinen Misstrauen Ausdruck und sagte, es solle weiter verhandelt werden. Das Gespräch wurde geführt zwischen Ribbentrop und Dr. Best. Da ein älterer höherer Offizier in der kurzen Zeit nicht zur Verfügung stand, hatte Heydrich als neuen Gesprächspartner Schellenberg bestimmt, der als einer der Adjutanten erscheinen sollte, der weitere Verhandlungs-

b.l.

vollmachten hätte als die bisherigen. Schellenberg bekam von dem Sachverhalt und dem Stand der Angelegenheit Kenntnis und wurde auch von mir mündlich in Kenntnis gesetzt.

Mit der Ernennung von Schellenberg für die nächste Besprechung ging der Vorgang stärker in dessen Hand über; so berichtet er auch Heydrich persönlich nach seiner Rückkehr aus den Haag. Er hat mich auch informiert, aber die Einzelheiten, persönliche Eindrücke u.s.w. besprach er direkt mit Heydrich. Nach Erhalt des Funkgerätes wurden noch verschiedene Funkgespräche gewechselt. Soweit ich mich entsinne wurden in den Haag nochmals die schon erwähnten Punkte behandelt, jedoch in grösseren politischen Zusammenhängen, im einzelnen vertieft und ausgebaut. Die Details habe ich augenblicklich nicht im Gedächtnis. Ich möchte jedoch hinzufügen, dass durch die Besprechung erreicht war, ein grösseres Vertrauen bei den Engländern zu gewinnen. Es hatte sich ergeben, dass die Angehörige des Intelligence Service waren, die in vielen Teilen des englischen Empire schon tätig gewesen waren und auch ausser dem militärischen-politischen Ziel nähere Einzelheiten über die Opposition im deutschen Heer zu erfahren versuchten. Ich glaube, dass sie auch militärische Nachrichten erhalten wollten. Deutscherseits wusste man durch die Unterhaltung, dass die Herren Best und Stevens wirklich mit dem englischen Foreign Office im Hintergrund verhandelten und auch die Unterstützung gewisser holländischer Behörden hatten. Dies zeigte sich erstmals durch das Verhalten Fischers vor der Arnheim Besprechung in dem holländischen Grenzgebiet als er in Begleitung der Engländer war. Dann in den Haag als die Engländer sich absolut sicher fühlten und auch darauf eingingen, direkt im militärisch gesicherten holländischen Grenzgebiet zu verhandeln. Zwischen der Besprechung in den Haag und der ersten Besprechung im Venloer Grenzlokal wurden zwischen Berlin und den Engländern mehrere Funkgespräche gewechselt. Es wurde hierbei der mitgegebene englische Funkapparat benutzt, mit der vereinbarten Chiffre. Da sich der Apparat aber als zu schwach erwies, wurde mit eigenem Gerät weitergefunkt. Es wurde hierbei gemeldet, dass die englischen Vorschläge mit Interesse zur Kenntnis genommen und stu-

1.1.

tiert würden. Der Inhalt der Funkprüche ist mir im einzelnen nicht im Gedächtnis.

Von höherer Stelle wurde entschieden, dass das Spiel nicht mehr lange geführt werden sollte, das es doch zu keinem Ergebnis kommen könnte. Schellenberg hatte nach meiner Erinnerung schon in den Haag darauf hingewiesen, dass er und besonders höhere Offiziere nicht weiter bis nach den Haag reisen könnten. Sie könnten aus begreiflichen Gründen nur noch in Grenznähe kommen. Es ist möglich, dass hierbei Venlo als Ort vorgesehen wurde, es ist aber auch möglich, dass Venlo erst auf dem Funkweg vereinbart wurde. Es war die Weisung ergangen, zu versuchen die Engländer bei einer dieser Besprechungen an der Grenze zu ergreifen und deswegen wurde ein besonderes Kommando von Berlin zusammengestellt, das nach Lage der Dinge durch Kräfte in Düsseldorf verstärkt werden sollte.

Diese Weisung, die Engländer zu ergreifen, erging von Heydrich, ich nehme an auf höheren Befehl, vor dem 7. November, etwa am 5. November.

Es erstaunte sowohl Schellenberg wie mich, dass die Besprechungen mit dem letzten Ziel, eine Verständigung und Beilegung des Konfliktes zu erreichen unter Ausschaltung von offiziellen Wegen der Diplomatie, unterbunden und untersagt wurde durch die plötzliche und schnelle Weisung, einen Zugriff vorzubereiten.

Nir ist nicht bekannt, dass deutscherseits versucht wurde von den Engländern Namen oder Organisation des englischen Intelligence Service in Deutschland zu erfahren. Ich weiss nicht, ob Schellenberg den holländischen Offizier, der mit Best und Stevens zusammen war und als Engländer vorgestellt wurde, schon als Holländer erkannt hatte, wie dann am 9. November durch die gefundenen Papiere bewiesen wurde. Als ich in Berlin war, etwa am 5., erhielt Jost ⁴ Befehl ein Kommando zusammenzustellen für die Festnahme der Engländer. Es war meines Wissens noch eine provisorische Zusammenstellung, man nicht wusste, würden die Engländer wirklich erscheinen und die näheren örtlichen Bedingungen ebenfalls unbekannt waren. Es bestand für dieses Kommando damit ein gesonderter Auftrag, fest

stellen, ob die Durchführung auch praktisch möglich sei. Diese technischen Feststellungen lagen in der Hand von Neujoeks und Göttsch. Von diesen wurde entsprechend nach Berlin berichtet. Am 7. fand in Düsseldorf eine Besprechung statt bei der auch der Leiter der Staatspolizeistelle Düsseldorf, Dr. Hasselbacher, in den Auftrag eingeweiht wurde. Ich glaube noch an dem selben Tage haben Neujoeks und Göttsch die Feststellungen im Gelände und Beurteilung der Durchführung des erhaltenen Auftrages gemacht, möglicherweise auch schon am Tage vorher. Ich selbst bin am 7. oder 8. auch einmal mit den anderen Herren an die Grenze gefahren.

Die Beobachtung des betreffenden Grenzabschnitts erfolgte ständig, um zu wissen, ob sich Veränderungen auf holländischem Gebiet ergeben. Wenn noch am 7. alles normal war, wurden am 8. nach der zweiten Besprechung Schellenbergs in Venlo eine Verstärkung auf holländischen Gebiete beobachtet. Ich glaube, dass am 8. oder in der Nacht zum 9. der endgültige Befehl von Berlin nach Düsseldorf gegeben wurde. Ob Heydrich den Befehl unterschrieben hat, weiss ich nicht mehr. Auch die Befehle Hitlers an Himmler wurden durch Heydrich im allgemeinen mitgeteilt.

Es musste ständig nach Berlin durch Fernschreiben berichtigt werden, ob neue Momente aufgetreten sind; es erfolgten ständig Rückfragen von Berlin. Am 9. war in der Nähe des Lokals eine Art polizeiliche Absperrung oder Kette gemeldet worden. Da es möglich war, dass bis zuletzt noch ein Gegenbefehl von Berlin kommen konnte, blieb ich noch nach Abfahrt des Kommandos solange in Düsseldorf bis nach der vorgesehenen Zeit ein Widerruf des Befehles nicht mehr hätte zur Grenze weitergeleitet werden können. Ich fuhr dann selbst nach Ablauf dieser kürzesten Zeit in das genannte Grenzgebiet. Als ich soweit war, dass ich die Grenzstelle selbst sehen konnte, stieg ich aus dem Wagen aus und ging zu Fuss weiter. Kurze Zeit später kamen schon zwei Wagen in schneller Fahrt von der Grenzstelle selbst zurück. Ich kann daher über den Ablauf der Aktion selbst keine nähe-

ren Angaben machen. Ich weisse nur, dass nach der vorgefundenen Lage sofort gehandelt werden musste, um den verstärkten holländischen Kräften durch Ueberraschung zuvorzukommen.

Ich habe die beiden Engländer in Düsseldorf auf der Dienststelle gesehen, wo auch Schollenberg kurz mit ihnen sprach. Die Verwundungen des holländischen Offiziers waren so schwer, dass auch die schnellste ärztliche Hilfe ihn nicht mehr retten konnte.

Mir ist von einer Vernehmung des holländischen Offiziers nichts bekannt. Ich bin noch in der Nacht nach Berlin zurückgefahren und wurde mit der Auswertung des Materials, der Vernehmung der Herren Best und Stevens niemals befasst worden. Das war nunmehr Sache des Amtes IV. Ich habe die Herren nicht einmal mehr gesehen.

Zur Erklärung von Dinkheller, ich hätte zwei gefesselte Herren gemeinsam mit Naujocke in seinen Wagen gesetzt, trifft nicht zu. Ich habe Best und Stevens erstmals in Düsseldorf gesehen und war auch nicht direkt am Ort, wie ich schon erklärte.

Es ist selbstverständlich, dass Fischer nicht länger in Holland bleiben konnte. Ob er noch besonders durch ein Telegramm aufgefordert wurde, ist mir nicht mehr erinnerlich. Aber sicher wurde kein Telegramm aus Holland an ihn aufgegeben. Er kam auf jedem Fall in die Wilhelmstrasse, wurde dort auf Befehl von Gruppenführer Müller, Amt IV, festgehalten und von dieser Dienststelle, die mit dem genannten weiteren Bearbeitung, Untersuchung und Auswertung des Falles Best-Stevens beauftragt war, ebenfalls vernommen. Dies war nötig, um über die Aufnahme der Verbindung Best Stevens mit Fischer u.s.w. die Einzelheiten festzuhalten und zu klären. Fischer hat Geld erhalten, aber nicht in regelmässigen Abständen. Ich nehme an, dass Fischer gewusst hat, dass ich Nachrichten-Offizier war.

Was die höhere Führung veranlasste, die Nachrichtenverbindung mit der genannten Festnahme abzubrechen, weisse ich im einzelnen nicht. Ich habe an keiner Besprechung mit Himmler, Ribbentrop oder einem anderen höheren Chef, teilgenommen, wo dies begründet oder

h.l.

erklärt wurde. Ich nehme an, dass weitere Besprechungen zu Fragen geführt hätten, die Einzelheiten über eine Offiziersopposition zum Gegenstand gehabt hätten. Engländerseits wurde mehr und mehr im Gegensatz zum anfänglichen Kontakt speziell auf die Opposition wert gelegt. Von Seite der Führung bestand aber vielmehr das Interesse zu zeigen, dass es in Wirklichkeit keine aktive Opposition gab.

Wenn mir gesagt wird, dass ein Angriff Hitlers auf Holland für den 12. November 1939 festgesetzt war, so glaube ich nicht, dass der Befehl für den 9. in Verbindung damit stand. Nach dem, was ich damals im Grenzgebiet an militärischen Vorbereitungen gesehen habe, deuteten diese nicht auf eine Offensive. Ich zähle diesen Fall auch zu dem Kapitel "Nervenkrieg", der von Hitler geführt wurde. Er gab der Wehrmacht solche Befehle, um in dem selben Augenblick zu wissen, dass er kurz darauf einen Gegenbefehl geben würde und einen neuen Termin geben würde. Einen neuen Termin konnte er genauso widerrufen. Es lag eben alles völlig in seiner Macht. Ich sehe keine direkte Verbindung zwischen Venlo und einem tatsächlich -geplanten Angriff. Nach meinem Wissen war die Beteiligung der holländischen Behörden (Unterstützung an der Grenze u.s.w.) bekannt, aber wie stark die Einschaltung war, ergab sich erst durch die bewiesene Tatsache der Teilnahme des holländischen Offiziers und durch die gefundenen Dokumente.

Das Schreiben Himmlers vom 12. November 1939 kannte ich nicht. Die Darstellung der gesamten deutsch-englischen Verbindung zeigt, dass die Beteiligten damals nicht den Auftrag oder die Aufgabe hatten, den Beweis zu erbringen für den Bruch der Neutralität Hollands, sondern dass sich dies erst als Ergebnis im Gesamtlauf ergab.

Eine Verbindung von Best und Stevens zum Attentat in München bestand meines Wissens nicht, obwohl die Propaganda damals davon sprach. "

H.H. Knochen
(H.H. KNOCHEN)

Waarven proces-verbaal, opgemaakt en gesloten
te Parijs op 4 Februari 1949.

M.v. L. van

Mr. A.M. baron van Tuyll van Serooskerken.

J.J.M. Witlox

Mr. J.J.M. Witlox.

427 Wa.

MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN

Missie tot Opsporing van vermiste Personen uit de
No. Bezettingstijd.

MEN GELIEVE BIJ HET ANTWOORD
NAUWKEURIG TE VERMELDEN:
NUMMER, DAGTEKENING EN
ONDERWERP VAN DIT SCHRIJVEN

4568
BERICHT OP SCHRIJVEN VAN

BETREFFENDE
Doss. 1277

's-GRAVENHAGE,
TELEGRA M-A DRESSOZA
Kortenaerkade

24 Februari 1948
10. Tel. 110262, 110360

GELEES

PERSOONLIJK.

Hierbij ingesloten gelieve U ter kennisneming aan te treffen, 2 rapporten betr. ons dossier no. 1277.

plvv. Hoofd der Ned Missie tot
Opsporing van vermiste Personen

(Mr. H Werlema)

Volgno.
3 - MRZ. 1948
ACD/30614

AAN
de Heer E. v.d. Noordaa
p/a Javastraat 68
Den Haag.

MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN.

Missie tot Opsporing van Vermiste
Personen uit de Bezettingstijd.

Dossier No.1277.
Betr.D.Klop.

R A P P O R T.

In opdracht van de O.C.D.V. de Tombe, hoorde ik Jan van den Ende, Hoofd Agent van Politie te Rotterdam gsdetacheerd als OCD bij boven vermelde Missie, op Maandag 23 Februari 1948 in de Strafgevangenis te Rotterdam,

Herbert W U L K, oud 42 jaar,
Crim.Rath, Chef Sipo te Rotterdam 1943-1945.

die mij desgevraagd het volgende verklaarde:

"Het geval waarover U mij spreekt is mij inderdaad bekend. Hierover is in den Haag, in de Casino, breedvoerig gesproken door de leider van de destijds gedane overval op de Engelsche agenten, waaronder zich ook de luitenant Klop bevond. Dit zal 1939 geweest zijn. Bij dit gesprek is ook Schreieder van Afd. 4e uit den Haag aanwezig geweest. Wat ik mij nog herinneren kan zal ik als volgt weergeven. De Sturmabfuhrer (Gen. Majoor) Schellenberg, schuilnaam destijds Schemmel, behoorend tot afdeling VI, Berlijn, SD. Actieve Spionage, had in Holland contact opgenomen, dat zal 1939 geweest zijn, met drie personen, die behoorde tot de Engelsche Geheime Dienst. Deze personen waren genaamd Stevens, Ebens en Best. Twee van deze personen waren Engelschen en de derde die naar ik meen onder de naam Ebens leefde was naar later bleek een Hollandsche Luitenant Klop genaamd. Nadat Schellenberg, die als medewerker had Schristensen van Ambt 6 Berlijn en Sturmabfuhrer Naujox, heeft na enkele besprekingen met genoemde Engelsche agenten, deze zaak met Heidrich besproken, waarna besloten werd, deze drie Engelsche Agenten te doen arresteren en dan deze zaak te doen uitspelen, alsof de Hollandsche Regeering toestond dat Engelsche Geheime Agenten op Hollandsche bodem opereerden. Zoodoende zou ook de inval van de Duitsers in Holland voor de buitenwereld verantwoord zijn en zeker tegenover de Duitse Bevolking. Dit plan is dan ook volledig uitgevoerd en op de bewuste dag in 1939 werden de drie agenten en nog een chauffeur, door een groep van de SD. uit Dusseldorf onder persoonlijke leiding van Schellenberg op de Hollandsche Grens bij Venlo overvallen en gearresteerd. Klop, voornoemd heeft zich verzet en is daarbij neergeschoten en tijdens de overtocht naar Dusseldorf is hij overleden. Voor zoover ik mij kan herinneren is hij nog in een zieken-huis te Dusseldorf opgenomen geweest. Meergenoemde Christensen was destijds of in de bezettingstijd Directeur van een suikerfabriek in Holland en moet hier in Holland gevangen zitten. Dat Klop dood is kan pertinent verklaren, alhoewel ik niet bij zijn dood aanwezig ben geweest, maar dit is mij persoonlijk medegedeeld door Schellenberg, die hierover uitvoerig gesproken heeft."

daarna hoorde ik, rapporteur, op tijd en plaats voormeld:

Joseph S C H R E I E D E R, oud 43 jaar,
Crim. Director, Afd. 4e Contra Spionage den Haag
tijdens de Bezetting, die mij desgevraagd het vol-

gende verklaarde:

"Het is inderdaad juist dat ik getuige ben geweest bij een bespreking gehouden door Schellenberg van Afd. 6 Berlijn, betreffende een spionagegeval uit 1939, dat zich afgespeeld heeft op de Holland-Duitsche Grens bij Venlo. Die bespreking kan in 1942 geweest zijn, en werd gehouden in de Casino. Schellenberg die de schuilnaam Schemmel had heeft daar uitvoerig over gesproken want deze kwestie zou later leiden tot de inval in Holland. Deze inval zou dan gemotiveerd zijn in verband met spionage door de Engelsche Geheimdienst en waaraan de Hollandsche Spionagedienst medewerkte. Hieraan werkte ook mee buiten Schellenberg Sturmabfuhrer Naujox en Christensen van Afd. 6.

Afd. 6 Berlijn. Deze Cristensen was Directeur van een Suikerfabriek te Aerdenhout. Deze was weer bevriend met Dr. Carnitznik te Aerdenhout. Deze Dr. Carnitznik weet ook van de heele zaak van Venlo.

Mij is medegedeeld dat tijdens de overval van het Duitse Commando luitenant Klop zich verzet heeft en tijdens een schietpartij is neergeschoten en in een ziekenhuis te Dusseldorf is overleden. Dat ~~is~~ Klop is overleden berust pertinent op waarheid. Dit heeft Schellenberg zelf verklaard. Deze Schellenberg bevindt zich als getuige in Neurnberg. Mijn beambte Ortmann, die zich momenteel in Vught bevindt, zal zeker kunnen verklaren, wie destijds behoorde tot de Sipo in Dusseldorf, daar hij in 1939 tot het Commando Dusseldorf behoorde. Mijs inziens is Klop in een Crematorium in de omgeving van Dusseldorf verbrand, daar dit in de regel gebeurde. Als U wilt vaststellen waar het lijk ~~van~~ of de asch van Klop gebleven is zult U dit aan Schellenberg, Christensen of Naujox moeten vragen. Ik wil hier nog aan toevoegen, dat ook Rauter van dit geval ~~precies op~~ de hoogte is. Heidrich en Schellenberg zijn de mannen in dit Spionagegeval geweest."

Ik, rapporteur, merk hierbij op, dat absoluut aangenomen kan worden, dat luitenant Klop even na de overval aan zijn bekeerde verwondingen is overleden. Een onderzoek in Dusseldorf zal kunnen uitmaken, wat er met het lijk van Klop gebeurd is. Schreieder merkte nog op dat de chauffeur Lemmens uit zijn gevangenschap is ontslagen op voorwaarde, dat hij in Holland voor de S.D. zou gaan werken. Ik heb Schreieder, hier verder niet over gehoord, daar ik in de meening verkeerde, dat mijn opdracht zoover niet luidde en indien nodig kan ik hierover Schreieder nog nader hooren

Den Haag, 23 Februari 1948.
De Off. Civ. Dienst.

J. v. d. Ende.
J. v. d. Ende.

J. v. d. Ende

Shoed / Pasmalye
Ev. d. Noodaa
p/a Jansker 68
den Haag

26-1-48

S-1/BV

AFSCHRIFT

bijl. schr. d.d. 24-2-48

MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN

Missie tot Opsporing van vermiste
Personen uit de Bezettingstijd.

Dossier No 1277

Betreft: D. Klop

Verhoor-Rapport

Naar aanleiding van een mij F. Snoek O.C.D. door de Heer de Tombe O.C.D. verstrekte opdracht, hoorde ik op 26-1-48 een persoon, die mij op gaf te zijn:

oud 49 jaar garagehouder te Den Haag Binkhorststraat 88, die verklaarde "In 1925 leerde ik een Engelsman kennen, die hier in Holland zaken deed. Ik zorgde voor zijn wagen en reed hem dikwijls. Zijn naam was Payne-Best.

Toen ik hem in de loop der jaren beter leerde kennen, werd mij duidelijk, dat hij niet alleen handelde in cosmetische artikelen, doch dat hij ook in ons land kwam als lid van de Engelse Geheime Dienst. Aangezien ik hiertegen geen enkel bezwaar had, ben ik steeds met hem op reis geweest naar plaatsen, die ik niet noemen zal, daar op mijn discretie gerekend werd en nog wordt. Het was in dit verband, dat ik in begin October 1939, vermiste voor het eerst ontmoette, toen ik hem een brief overhandigde voor Dhr. Best. Met Best en de Lt. Klop en een zekere "Majoor Stevens" eveneens een Engelsman, ben ik met de auto 3 x naar Venlo geweest, alwaar geconfereerd werd met enige Duitsers onder leiding van iemand, die zich Schimmel noemde. Zij wendden voor leden van een ondergrondse beweging te zijn. Op 9 Nov. 1939 zou wederom een conferentie plaats vinden op "Hollands grondgebied in een café-tje bij de grens "Bachus" genaamd. De afspraak was, dat wij elkaar zouden ontmoeten om 16.00 uur. Wij waren echter al vroeg te Venlo en ontvingen daar een waarschuwing van een grenspost-commandant, dat er iets niet klopte. Daarop stelde de Lt Klop zich in verbinding met Politietroepen in de buurt. De commandant zegde ons hulp toe van een 50-tal mannen. Daar de afspraak pas om 16.00 uur zou plaats vinden, raadde de commandant ons aan naar vast vooruit te gaan. Wij zouden ons wel volgen. Wij hebben ze echter nimmer gezien. Om ong. 15.15 uur waren wij op de afgesproken plaats en wachtten op de dingen die komen zouden. Wij zagen het hoofd van de Duitse delegatie komen. Deze was dus ook te vroeg. Schimmel maakte plotseling een teken met beide armen waarop de overval op ons vieren plaats vond. Een Duitse overvalwagen kwam al schietend op Hollands grondgebied en tezelfdertijd waren wij omsingeld, door een 20 á 25-tal zwaar gewapende Duitsers in burger en uniform. De Lt Klop, die zich op dat moment buiten de wagen bevond, doordat hij een gesprek had met de Hollandse grensbeambte (die mischien aan Duitse zijde in het complot zat) trok zijn pistool en loste 2 schoten op de overval wagen, die in de voerruit 2 maal getroffen werd. Tegelijkertijd werd hij door de Duitsers neergeschoten, zwaargewond aan het hoofd. Stevens, Best en ik werden in de overvalwagen geduwd en naar de Duitse grenspost gebracht en vandaar zwaargeboeid overgebracht naar de gevangenis te Dusseldorf.

De Lt Klop werd aan de grenspost achter onze voeten op de grond gesmeten en later ook naar Dusseldorf gebracht. Dit was de laatste maal dat wij hem zagen. De volgende morgen werd ik naar Berlijn Pr. Albertstrasse 8 vervoerd en aldaar verhoord. Een maand later ging ik met Stevens en Best naar Sachsenhausen en kwam daar terecht in de bunker. Het was hier, dat ik toevalligerwijze las, dat de Lt. Klop op 10 Nov. 1939 belangrijke verklaringen had afgelegd. De krant was de "Völkische Beobachter". Een jaar later werd ik in vrijheid gesteld. Stevens en Best zijn in 1945 ergens in Tirol door de Amerikanen bevrijd. Wat er met Lt. Klop gebeurd is, weet ik niet. Wel hoorde ik in de zomer van 1947 van Best, die bij mij logeerde, dat hij vernomen had, dat Lt. Klop nog ong. 8 dagen geleefd zou hebben in het Dusseldorfse

ziekenhuis en daarna overleed. Misschien kan Dhr. Best meer en gedetailleerder beschrijving te geven evenals de Generaal d.d. Oirschot. Verder kan ik U niets mededelen.

Miscellaneous tot Opvoering van vermist Personen met de Identificatie...

Horen Generaal V. Dille
Sectie Krijgsgeschiedenis
Kanaalweg 2 Scheveningen.

Verloors-Rapport

Met medewerking van een milit. Genootschap... verspreide opdracht, worden ik op 26-1-48 een persoon, die mij opgeeft is zijn...

's-Gravenhage 26-1-48
De Officier der Civiele Dienst

F. Snook

Voor Eensluitend afschrift

De Typiste:

De typiste, die mij hierin de loop der zaken beter leerge kennen, werd mij dit-
toed ik hem in de loop der jaren beter leerge kennen, werd mij dit-
deft, dat hij niet alleen handelde in cosmetische artikelen, doch
dat hij ook in ons land kwam als lid van de Engelsche Delmas Dienst.
Aangezien ik hierheen geen enkel bezwaar had, ben ik steeds met hem
op reis geweest naar plaatsen, die ik niet noemen zal, daar op mijn
discretie gereisd werd en nog wordt. Het was in dit verband, dat ik
in begin October 1939, vermistte voor het eerst ontmoette, toen ik
hem een brief overhandigde voor Dhr. Best. Met Best en de Lt. Klop en
een andere "Major Stevens" eveneens een Engelsman, ben ik met de auto
3 x naar "Velle" geweest, alwaar geconfronteerd werd met enige Duitsers
onder leiding van iemand, die zich Schimmal noemde. Zij wendden voor
ieder van een onderzocht beweging te zijn. Op 9 Nov. 1939 kon weder-
om een conferentie plaats vinden op "Hollands groendobed in een café-
tje bij de grana "Garam". De afspraak was, dat wij elkaar
konden ontmoeten om 16.00 uur. Wij waren echter al vroeg te Velle en
ontvingen daar een waarschuwing van een grenspost-commandant, dat er
iets niet klofte. Daarop stelde de Lt. Klop zich in verband met
Eilichtroepen in de buurt. De commandant zegde ons om met een
50-tal mannen. Daar de afspraak was om 16.00 uur kon wij ons
triede de commandant ons aan maar vast voornam te gaan zij konden ons
wel volgen. Wij hebben ze echter nimmer gezien. Om ons 15.15 uur
waren wij op de afgeproven plaats en wachtten op de mensen die komen
zouden. Wij zagen het hoofd van de Duitse delegatie komen. Deze was dus
ook te vroeg. Schimmal maakte plaatsing en toeren met beide armen
waerop de overval op ons vieren plaats vond. Een Duitse overvalwagen
liem al schietend op Hollands groendobed en tegelijkertijd waren wij
omstreef, door een 20 t 25-tal zwaar gewapende Duitsers in burger en
uniforme. De Lt. Klop, die zich op dat moment buiten de wagen bevond,
beoordeelt hij een reageer heb met de Hollands groendobed (die mis-
soeken van Duitse zijde in het compleet zat) met zijn pistool en loete
2 schoten op de overval wagen, die in de voortzet land getroffen
werd. Tegelijkertijd werd hij door de Duitsers neergeschoten,
waargewond aan het hoofd. Stevens, Best en ik werden in de overval-
wagen gedug en naar de Lt. Klop grenspost gebracht en verdere waar-
gevoeld overgebracht naar de gezamenlijk te bussefort.
De Lt. Klop werd aan de grenspost achter onze voeten op de grond geeme-
ten en later ook naar bussefort gebracht. Dit was de laatste maal
dat wij hen zagen. De volgende morgen werd ik naar Berlin Fr. Albert-
strasse 8 vervoerd en aldaar verhoord. Een maand later ging ik met
Stevens en Best naar Gauchenhaven en een klein haar forpost in de
buurt. Het was hier, dat ik teverligerwijze las, dat de Lt. Klop
op 10 Nov. 1939, belangrijke verkantingen had aangelegd. De krant was
de "Völkische Beobachter". Een jaar later werd ik in vrijheid gesteld
Stevens en Best zijn in 1945 ergens in "Tiro" door de Amerikanen bevrijd
Wat er met Lt. Klop gebeurd is, weet ik niet. Wel hoorde ik in de
nover van 1941 van Best, die mij iagende, dat hij vermomden had
dat Lt. Klop nog ons 3 dagen geïdeld aan hebben in het bussefort

←

No.4218 B.

Onderwerp: ORTMANN, Willy geb.22.3.1901.
BECKER, Richard geb.2.2.1897.

Bijlagen : Geen.

23 FEB. 1948

29903

Aan: Kabinet Minister President
Javastraat 68.
DEN HAAG.

1. Eind 1946 werd ons om inlichtingen gevraagd door 1e Lt.W.G.VISSER van het BNV over beide bovengenoemden in zake POUWELS und ANDERE.
2. Het is thans komen vast te staan, dat ORTMANN en BECKER in 1939 maandenlang gewerkt hebben aan de voorbereiding van het z.g. Venlo-incident, waarbij Lt.KLOP gedood werd en twee Engelse Intelligence Officiëren gevangen genomen werden.
Dit werd verklaard door:
KALS, Heinz   Helmholtzstrasse 9   DUSSELDORF.
Als Kriminalreporter voor het blad "Der Mittag" verbonden bij de Gestapo te DUSSELDORF.
Was zeer bevriend met Dr.HASSELBACHER, chef Gestapo DUSSELDORF.
MICHEL, Josef.   Scharnhorststrasse 33   DUSSELDORF.
Chef van de Ueberprüfungsstelle van de afd. I a, Gestapo DUSSELDORF.
3. Verder werd vastgesteld, dat BECKER nog steeds voortvluchtig is. ORTMANN daarentegen zou in Nederland geïnterneerd zijn.
4. Begin 1947 vervoegden zich ten huize van bovengenoemde MICHEL, Josef een Belgische Lt.Kol. en een Belgische Majoor, welke ook inlichtingen kwamen inwinnen omtrent het Venlo-incident.
5. Indien deze zaak nog verder voor U van belang is, moge ik U verzoeken ORTMANN in deze te laten ondervragen, o.a. ook over de verhouding, welke bestond tussen Dr.HASSELBACHER en KALS. Bij mij is namelijk tijdens het onderzoek het vermoeden gerezen, dat KALS en zijn collega's ook nog op andere wijze voor de Gestapo gewerkt hebben.

S.H.J. Bouvrie.
S.H.J. Bouvrie.
OCD.

Aan H C

VENLO INCIDENT

Volgno. OPGELEGD

12.FEB.1948

Alb. 29291

Kapt. van Heeckeren geeft kennis:

De Fiscale O.D. heeft de SD-man Nitsch gehoord. Uit dit verhoor zijn gegevens voortgekomen over de Nederlandse tak van het Venlogeval de hoofddader die tot nu toe onbekend was en die nog op vrije voeten loopt, is Baron Wijks de Venne (Lindburg) v.Heeckeren vraagt of:

- WEKHS
- a. de CVD de bestaande gegevens door een case-off. wil laten samenstellen met het doel om een CVD vinger in deze nieuwe pap te houden. v.Heeckeren zal ons dan behulpzaam zijn bij het "samenharken" van diverse kleine verzamelingetjes in het land zoals bij Proc.Fiscaal Arnhem en politie Venlo, terwijl hij de nieuwe gegevens uit de F.I.O.T. gaat tappen.
  - b. In bevestigend geval - of U een case Off van voldoende hoog niveau wilt aanwijzen om met de kennis die in ons archief en dat van Somer voorkomt, aan een bespreking deel te nemen, die Donderdag of Vrijdag a.s. tussen een stel Engelsen en v.Hk. gevoerd zal worden.

19.1.48

C 5

Heb gezien dat we er niet aan
doe
21.1.48 LP

INLICHTINGENDIENST.

ROTTERDAM.

I.D. No.483.

GEHEIM.

Rotterdam, 7 Mei 1947.

Handwritten initials: *js*

Stamp: OPGELIJD

Stamp: *W*
K

Volgno.
9 MEI 1947
ACD/14939

Onder terugzending van aangehecht afschrift van censuurrapport No.39711 d.d. 11-4-1947 wordt bericht, dat de in dit schrijven vermelde naam van : R.H.v.Rheijn, Dr. de Visserstraat No.17 te Rotterdam, kennelijk gefingeerd is.

De naam Rheijn komt in de administratie van het Bureau van Bevolking alhier niet voor, terwijl het aangegeven huisnummer in de Dr.de Visserstraat een niet uitgegeven reservenummer is.

Verzonden aan: Hoofd Centrale Veiligheidsdienst, Javastraat 68 te 's-Gravenhage.

MINISTERIE van OORLOG.
CHEF VAN DEN GENERALEN STAF

~~REKEX~~ Sectie G III B.

No. : 1311 - ~~Zeer~~ Geheim.

Bijlagen : - 1 -

ONDERWERP : Grensincident Venlo.

's-GRAVENHAGE, 25 April 1947.

Volgno.

29 APR. 1947

ACD/14401.

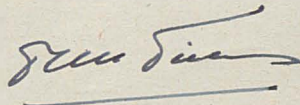
(K)

Voor de goede orde moge ik U hierbij
/- in afschrift - een censuurrapport d.d. 11-4-'47,
No. 39711 doen toekomen, betrekking hebbende op
het grensincident bij Venlo op 9 November 1939.

Een gelijkkluidend afschrift werd de-
zerzijds gezonden naar Hoofd Dienst K der P.R.A.
te 's-Gravenhage, Dhr. Luijendijk.

Indien U omtrent de afzender der be-
trokken brief nadere gegevens bekend mochten zijn
of worden, dan zal ik deze t.z.t. gaarne ont-
vangen.

Het Hoofd Sectie G III B,
De Kolonel v.d.Gen. Staf,

P.M.H. Tielens.

Typ: DK.
Coll: ~~A~~

AAN:
Hoofd G.V.D.
Den Haag.

36602 46

A F S C H R I F T.

Censuurrapport No. 39711.
d.d. 11-4-1947.

AFZENDER:
R.H. van Rheyn,
Dr. de Visserstr. 17
Rotterdam.

GEADRESSEERDE:
den Heer Dr. Franz Fischer.
Gerokstr. 17.
Stuttgart 0 (14a)
Württemberg
Amerik. Zone.
Duitschland.

ONDERWERP: Veiligheid.

LOCATIE VAN EEN DUITSCHEIN AGENT-PROVOCATEUR IN DUITSCHLAND, DIE EEN ROL ZOU
HEBBEN GESPEELD IN HET GRENSINCIDENT BIJ VENLO (NEDERLAND), OP 9 NOVEMBER 1939.

* De enveloppe bevat, zonder begeleidend schrijven een uitknipsel uit
"Het Parool" d.d. Zaterdag 8 Maart 1947 (blz.7), waarin is afgedrukt een artikel
van den Nederlandschen journalist Dr. M. van Blankenstein over "De achtergrond
van het grensincident op 9 November bij Venlo."

Genoemd krantenuitknipsel wordt door afzender gericht aan Dr. Franz
Fischer, Gerokstr. 17, Stuttgart, die in het artikel als vermoedelijke agent-
provocateur wordt gesignaleerd. Deze Dr. Franz Fischer zou namelijk in 1939 door
tusschenkomst van Captain Payne Best in aanraking zijn gebracht met Majoor Richard
Henry Stevens, omdat hij - Fischer - zich had aangeboden als bemiddelaar tusschen
Duitsche "Wehrmacht"kringen, die tegen Hitler en tegen oorlog waren, en de Intel-
ligence Service op te treden.

Op den avond van 9 November 1939, den dag waarop het grensincident bij
Venlo had plaats gevonden, zou Dr. Franz Fischer in een emigranten hotel aan de
Warmoesstraat te Amsterdam zelfmoord hebben gepleegd, doch niettemin dook hij na-
derhand (volgens den schrijver van het artikel) in België op. Voor de invasie
heeft hij zich niet meer in Nederland vertoond.

Naar het oordeel van den schrijver van het artikel (Dr. M. van Blanken-
stein) schijnt de houding van Dr. Franz Fischer op 9 November 1939 het vermoeden
te wettigen, dat hij een agent-provocateur is geweest.

Omtrent den afzender van den brief, R.H.v.Rheyn, Dr. de Visserstraat 17
te Rotterdam, zijn geen bijzonderheden bekend.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat de brief blijkens het poststempel
gepost is in Den Haag, en niet in Rotterdam, de woonplaats van afzender.

Voor eensluidend afschrift.

* niet bijgevoegd

MINUTENBLAD

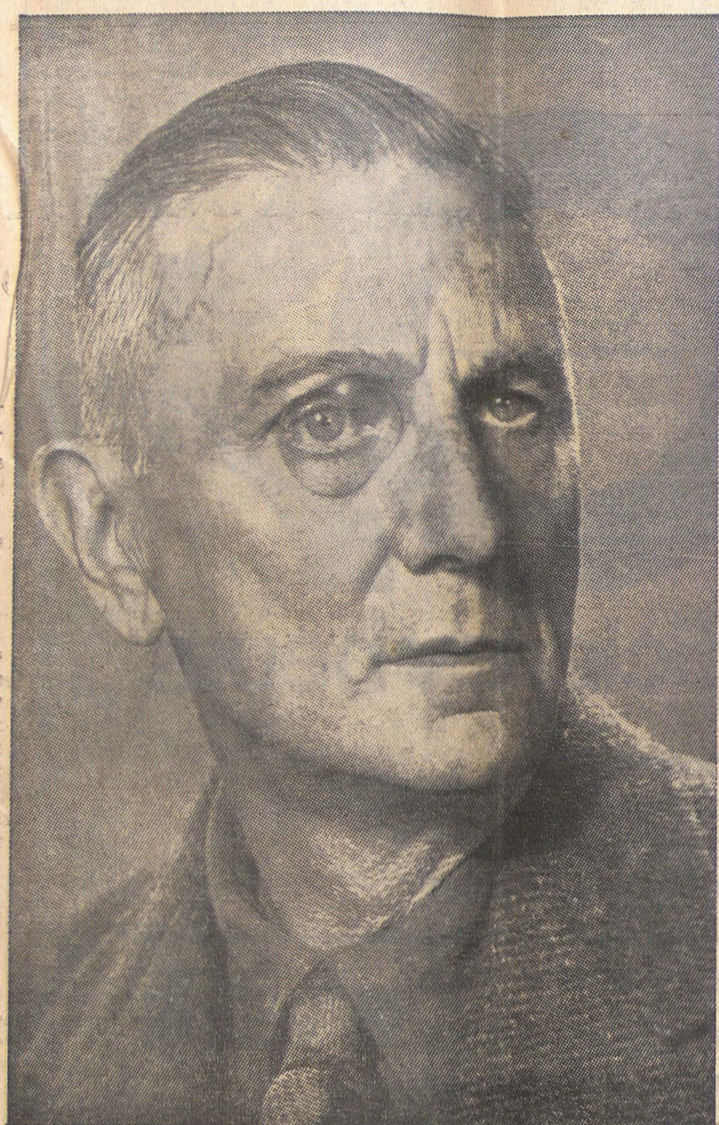
DOSSIER No. OD 14

NAAM: VENLO INCIDENT

1. Blijkens het bijgevoegde voor ontvangst getekende bewijs stukken uit dit OD op verzoek H.C. uitgeleend. 14.3.1948 C 5 *LP*
2. Stukken uitgeleend aan Mr WOLTJER op 27-2-48 terug ontvangen. *LP*
3. Mr ROMEIJN(DGBR) medegedeeld dat geen stukken van Mr VAN TUIJLL in ons bezit zijn en dat het dossier zich momenteel bevindt bij de Commissaris van politie te VENLO. Afd C 16-9-48 *LP*
4. Zie minute 3. Dossier is niet volledig terug ontvangen. Verlies is vlgs. aantekening schutblad 50434 niet meer na te gaan. ACD 4 C *B* 20-1-49.

5. Het Venlo - incident wordt nauwkeurig behandeld in deel 2 van de Parlementaire Enquête. Comm. inia '40-'45.
6. Twee recente publicaties in Elseviers Weekblad bijeenkomst 10-10-64 en 17-10-64 oct 1964
7. *Reuven 14.3.66 K.H.G.*

Heydrich tussen Venlo en München

De operatiegroep van Alfred Naujocks, die van de SD-chef Reinhard Heydrich opdracht had gekregen de overval op 10 november 1939 bij Venlo uit te voeren, bestond uit twaalf speciale beambten, bewapend met machinepistolen. De opdracht aan Naujocks was duidelijk. Hij moest Schellenberg, het hoofd van de buitenlandse inlichtingendiensten, dekking verlenen tot aan het moment dat het contact tussen Schellenberg en de Britten, Payne Best en Rhodes, in het daarvoor aangewezen café Backus tot zou zijn.

De Britten, die per auto naar de grens waren gekomen en zich uiteraard weer in gezelschap van luitenant Klop bevonden, liepen in de opgezette val.

De operatiegroep van Naujocks had ervoor gezorgd — op het moment dat de auto met de Britse officieren het café Backus, dat op Nederlands grondgebied gelegen is, bereikte — dat een Duitse vrachtauto de richting van de slagboom zou opdraaien en de terugweg afsnijden zou.

De groep van Naujocks had alle medewerking voor deze operatie verkregen van de Duitse douaniers, die daarvoor ook later zijn onderscheiden. De groep-Naujocks geloofde dat de gehele overval zonder een schot te lossen had kunnen plaatsvinden. Niettemin waren zij op alle eventualiteiten voorbereid. Uit de berichten van Schellenberg was voor de

Duitsers vast komen te staan dat de Britse groep uit drie officieren en een chauffeur bestond. De luitenant Klop, als derde officier, had zich bij voorgaande contacten voorgesteld als luitenant Copper. Het was Schellenberg en evenmin de andere Duitsers tot aan het eind toe niet opgevallen dat luitenant Copper in werkelijkheid een Nederlander was.

Zij hadden daarom ook geen moeite meer gedaan de identiteit van Copper na te gaan, hoewel zij de identiteit van Stevens en Best hadden gecontroleerd. Toen deze controle in orde was bevonden en het eerste contact plaatsvond, hadden de Duitsers geaccepteerd dat er nog een derde „Brit“ aan de besprekingen zou deelnemen. Overkomstig zijn instructies onthield de derde „Brit“ zich van inmenging in de gesprekken, waardoor Schellenberg ten slotte de indruk had gekregen met een onbeduidende adjudant van een der andere Britten te doen te hebben. De rangverdeling werkte deze mystificatie in de hand.

Walter Schellenberg moest later van Heydrich voor deze „nalatigheid“ een standje in ontvangst nemen. Toen Schellenberg een opdracht kreeg om de oppositionele nationaalsocialist Otto Strasser, die in Portugal destijds zijn verblijf zou hebben, te ontfvoeren, wees Heydrich zijn ondergeschikte Schellenberg er met nadruk op dat luitenant's dikwijls belangrijker dan commandanten waren.

BIJ DE FOTO'S

Links boven: captain Payne Best; rechts boven: Hitler spreekt op 8 november 1939 in de Bürgerbraukeller in München tot zijn kameraden. Enkele minuten later vond de aanslag op de Führer plaats; hiernaast: café Backus op de Nederlands-Duitse grens het ontmoetingspunt in het beruchte Venlo-incident.

Canaris stond, op dit punt Heydrich tegenwerkte. Het was deze dienst, die beide kapiteins in een proces had verwikkeld, dat hun enige jaren gevangenisstraf had opgeleverd.

Maar de dienst van Canaris kon niet verhinderen dat beide kapiteins na het uitzitten van hun „straf“ toch nog naar het concentratiekamp werden overgebracht. Toen dat gebeurde, leefde echter Heydrich niet meer. In mei 1942 werd in Praag een aanslag op hem gepleegd, waarbij Heydrich zo zwaar werd gewond, dat hij aan de gevolgen daarvan overleed.

Daarmee was aan de intriges van Heydrich weliswaar een eind gekomen, maar dat betekende geenszins dat de door Heydrich verzamelde gevangenen voor zijn „showproces“ gerust konden zijn. Zij hebben het ook moeten ervaren. Zowel de schrijver Elser als ook beide kapiteins Van Oppen en Graafland werden in het concentratiekamp van Oranienburg doodgeschoten.

Overigens in dezelfde nacht, dat ook prof. Telders als „Geheimnisträger“ zou worden doodgeschoten. Door een merkwaardig toeval ontkwam Telders vooralsnog aan de executie. Toen prof. Telders „aan de beurt“ was om de laatste gang naar het executieveld te gaan, kwam er een verrassend groot luchtalarm. De SS-troepen staakten onmiddellijk de executies en verdwenen in de schuilplaatsen. Ook Telders werd met een twintigtal andere gevangenen voorlopig weer opgesloten. Het was de bedoeling geweest van de SS, dat de volgende avond de executies doorgang zouden vinden, maar ook toen kwam er tijdig luchtalarm. Intussen hadden de hoogste SS-officieren zich op weg naar Berlijn begeven in de veronderstelling, dat oprukkende Sowjet-Russische troepen wel spoedig het concentra-

„Showproces“ in Oranienburg

Hoewel de operatiegroep van de Duitsers op verzet van de kant der Britten voorbereid en overeenkomstig bewapend was, had zij geen echt verzet verwacht. Toen de Duitse vrachtauto dan ook voor de auto van de Britten de weg afsneed, had niemand van de Duitsers er op gerekend, dat er onmiddellijk geschoten zou worden.

De luitenant Klop, die naast de chauffeur Lemmens gezeten alles nauwkeurig in het oog had gehouden, begreep onmiddellijk dat er iets bijzonders aan de hand was. Hij sprong direct uit de auto, richtte zijn pistool op de voorruit van de vrachtwagen en schoot. Tot meer was hij niet in staat, want direct daarop werd hij getroffen door een salvo uit een machinepistool. Dodelijk getroffen zakte hij ineen.

De Duitsers hadden toen gemakkelijk spel. Zij gelaasten de Britten uit hun auto en in een andere auto over te stappen. Dat moest ook de chauffeur Lemmens doen. Een van de Duitsers droeg de getroffen luitenant Klop naar een andere auto. Alles gebeurde in enkele seconden en voordat er ergens werd gegeroerd, verdwenen de Duitsers met hun buit. De aftocht werd gedekt door de schutters van de operatiegroep.

Van de grens af ging het in hoog tempo naar Dusseldorp, maar hier bleek alle medische hulp voor luitenant Klop te laat. De eerste ondervraging en fouillering van de ontvoerden bracht voor de Duitsers de verrassing dat de getroffen luitenant geen Brit, maar een Nederlander was. Op dat ogenblik realiseerden de Duitsers zich dat het van het grootste belang moest zijn het leven van Klop te redden. Zij deden toen ook alles, maar helaas was het te laat.

De Duitsers hadden luitenant Klop naar een ziekenhuis vervoerd en de geneesheer-directeur erop attent gemaakt dat hij geen rapport behoefde op te maken. Deze weigerde echter. Hij maakte wel een rapport op. Na enkele dagen verscheen echter de „Sicherheitsdienst“ om de gehele administratie na te kijken en alle gegevens omtrent de opname en het verloop van het sterfgeval werden verwijderd.

De twee Britten en de Nederlandse chauffeur Lemmens werden naar het concentratiekamp in Oranienburg getransporteerd. Daar werden de Britten op last van de toenmalige SS-Hauptsturmführer Rudolf Hoess, die een jaar later commandant van het concentratiekamp Auschwitz zou worden, in ketenen geslagen. Nadat de „Sicherheitsdienst“ had vastgesteld dat de Nederlander Lemmens alleen als chauffeur dienst had gedaan en niet betrokken was in de aangelegenheid, maar uitsluitend de aanvullingen van luitenant Klop

Elser

wezen plaats. Bovendien was daar de bewaking in handen van SS-bewakers, hetgeen met de gewone gevangenen niet het geval was. Ook al uit overwegingen van isolatie werd daarom de voorkeur gegeven aan het concentratiekamp. In het kamp werden de verschillende gevangenen nog eens extra bewaakt, hetgeen vrij gemakkelijk kon gebeuren, daar zij in een speciale afdeling van het kamp, die voor de overige kampbewoners was afgesloten, werden ondergebracht.

★

De aanslag in München was voor Heydrich een onaangename verrassing geweest. Dat er een aanslag op Hitler had kunnen plaatsvinden, was op zichzelf een bewijs van het falen van de veiligheidsdienst. Deze veiligheidsdienst stond onder leiding van Heydrich. Het was Heydrich, die direct na het bekend worden van de ontplofing in München op het idee kwam hiervoor de Britse geheime dienst verantwoordelijk te maken. Deze idee deed hij aan Himmler over, die de zaak met Hitler besprak. Daarbij maakte Himmler Hitler erop attent, dat Heydrich erin was geslaagd een contact met de Britse geheime dienst te maken. Hiervoor zou dan Heydrich het hoofd van de buitenlandse inlichtingendiensten, Walter Schellenberg, hebben gebruikt. Hij had zich had reeds aan Himmler gesuggere-

om de overval uit te voeren. Wel bracht hij Schellenberg op de hoogte van zijn besluit.

Voor Schellenberg was dit in feite een streep door de rekening. Hij had zich veel van het contact met de Britten voorgesteld en meende, dat de nieuwe actie niet in het voordeel van het Duitse Rijk zou blijken. Niettemin verleende hij alle medewerking en hoewel hij er persoonlijk van overtuigd was dat de Britten met de aanslag in München niets te doen hadden gehad, wachtte hij zich wel dit tegenover Heydrich te laten blijken. Hij had een bevel gekregen en daaraan wilde hij zich houden.

Als de „opposant“ dr. Schemmel verscheen Schellenberg op de afgesproken tijd in het café Backus. De aankomst van Best en Stevens werd op die dag vertraagd. De grensvakcommandant had juist in verband met het bekendworden van de aanslag in München een verscherpte controle bevolen en aanvankelijk wilde men de auto met de Britten en de luitenant Klop niet door de afsperring laten rijden. Maar luitenant Klop kon zich op een order van de generale staf beroepen, waarvoor de grenswacht ten slotte zwichte. Zo reden zij het onheil tegemoet.

★

Intussen had Heydrich zijn zin gekregen en waren de gevangenen in het concentratiekamp van Oranienburg verzameld. Hij kon echter nog maar weinig met hen beginnen. Van enig verband tussen de Britten en de aanslag in München was nog niets gebleken. De vraag rees of Heydrich er zelf wel aan geloofde. Dat was niet het geval. Uit de onderzoeken van prof. Telders, die later in de „politieke afdeling“ van het kamp in Oranienburg werkte, kwam vast te staan dat Heydrich als eerste impuls op het bericht van de aanslag in München besloten had de Britten als „schuldigen“ te gebruiken. Daarvoor zou een „showproces“ hebben moeten plaatsvinden. Heydrich realiseerde zich wel dat het dan ook nodig zou zijn dat de dader van de aanslag, Elser, de Britten moest kennen en herkennen. Daarvoor bood de bijzondere gevangenis in het kamp de gelegenheid. Heydrich ging er van uit dat gevangenen er altijd in slagen in contact met elkaar te komen en hij wenste uitdrukkelijk dat dit contact in gevangenschap tot stand zou komen. Dit zou ongetwijfeld tijd vergen, maar Heydrich had Himmler en ook Hitler er van weten te overtuigen dat het verdere onderzoek naar de samenhang van de aanslag bijzonder moeilijk zou zijn en veel tijd kon vergen. Hij gaf daarom ook opdracht het leven van Elser onder alle omstandigheden te sparen en eveneens da...

Periodiek: *Elseviers Weekblad*

Datum: *17 oktober 1964*

CIRCULATIE

Niet langer houden dan ..... dagen			
AAN	GEZIEN		Volgens geadresseerde nog t.k. aan
	dat.	par.	
P & B			
<i>15/10/64</i>			

Aantekeningen:

andere auto over te stappen. Dat moest de chauffeur Lemmens doen. Een van de Duitsers droeg de getroffen luitenant Klop naar een andere auto. Alles gebeurde in enkele seconden en voordat er ergens werd gereageerd, verdwenen de Duitsers met hun buit. De aftocht werd gedekt door de schutters van de operatiegroep.

Van de grens af ging het in hoog tempo naar Dusseldorp, maar hier bleek alle medische hulp voor luitenant Klop te laat. De eerste ondervraging en fouillering van de ontvoerden bracht voor de Duitsers de verrassing dat de getroffen luitenant geen Brit, maar een Nederlander was. Op dat ogenblik realiseerden de Duitsers zich dat het van het grootste belang moest zijn het leven van Klop te redden. Zij deden toen ook alles, maar helaas was het te laat.

De Duitsers hadden luitenant Klop naar een ziekenhuis vervoerd en de geneesheer-directeur erop attent gemaakt dat hij geen rapport behoefde op te maken. Deze weigerde echter. Hij maakte wel een rapport op. Na enkele dagen verscheen echter de „Sicherheitsdienst” om de gehele administratie na te kijken en alle gegevens omtrent de opname en het verloop van het sterfgeval werden verwijderd.

De twee Britten en de Nederlandse chauffeur Lemmens werden naar het concentratiekamp in Oranienburg getransporteerd. Daar werden de Britten op last van de toenmalige SS-Hauptsturmführer Rudolf Hoess, die een jaar later commandant van het concentratiekamp Auschwitz zou worden, in ketenen gelegd. Nadat de „Sicherheitsdienst” had vastgesteld dat de Nederlandse Lemmens alleen als chauffeur dienst had gedaan en niet betrokken was in de aangelegenheid, maar uitsluitend de aanwijzingen van luitenant Klop had opgevolgd, werd de chauffeur naar Nederland teruggestuurd.

In hetzelfde concentratiekamp in Oranienburg was intussen ook de man van de aanslag in de „Bürgerbräukeller” in München opgesloten. Deze aanslag had op 8 november plaatsgevonden. De dader van deze aanslag, de schrijnwerker Elser uit München, was bij een poging om de Zwitserse grens te overschrijden door de grenspolitie aangehouden en had reeds na een kort verhoor toegegeven met de aanslag te maken te hebben gehad. Zijn gedrag aan de grens was de grenspolitie opgevallen. Hij aarzelde namelijk bij zijn besluit om de grens over te steken.

Dat Elser eveneens in Oranienburg werd opgesloten, geschiedde op last van Heydrich. Het hoofdkwartier van Heydrich bevond zich in Berlijn. Hij wenste de gevangenen dicht in de buurt te hebben en daarom leek het concentratiekamp van Oranienburg de aange-

Elser

wezen plaats. Bovendien was daar de bewaking in handen van SS-bewakers, hetgeen met de gewone gevangenis niet het geval was. Ook al uit overwegingen van isolatie werd daarom de voorkeur gegeven aan het concentratiekamp. In het kamp werden de verschillende gevangenen nog eens extra bewaakt, hetgeen vrij gemakkelijk kon gebeuren, daar zij in een speciale afdeling van het kamp, die voor de overige kampbewoners was afgesloten, werden ondergebracht.

★

De aanslag in München was voor Heydrich een onaangename verrassing geweest.

Dat er een aanslag op Hitler had kunnen plaatsvinden, was op zichzelf een bewijs van het falen van de veiligheidsdienst. Deze veiligheidsdienst stond onder leiding van Heydrich. Het was Heydrich, die direct na het bekend worden van de ontloffing in München op het idee kwam hiervoor de Britse geheime dienst verantwoordelijk te maken. Deze idee deed hij aan Himmler over, die de zaak met Hitler besprak. Daarbij maakte Himmler Hitler erop attent, dat Heydrich erin was geslaagd een contact met de Britse geheime dienst te maken. Hiervoor zou dan Heydrich het hoofd van de buitenlandse inlichtingendienst, Walter Schellenberg, hebben gebruikt. Heydrich had reeds aan Himmler gesuggerd dat het hem wel mogelijk zou zijn een spoor van de daders in handen te krijgen, indien opdracht zou worden verleend de Britse contactmensen in Nederland te overmeesteren. Heydrich was op de hoogte van de afspraak, die Schellenberg reeds enkele dagen tevoren met de Britten over een nieuwe bijeenkomst had gemaakt. Aangezien hij toch reeds het plan koesterde het contact te laten verbreken, omdat hij vreesde dat Schellenberg door de Britten zou worden „overspeeld”, leek hem de ontvoering van de Britten een uitstekende gelegenheid om zowel het contact te beëindigen alsook eventuele „daders” voor de aanslag te hebben.

Hitler reageerde op het bericht van Himmler, zoals Heydrich had verwacht. Er werd onverwijld opdracht gegeven de Britten te overmeesteren en Hitler bevestigde uitdrukkelijk, dat een grensschending hiervoor gemakkelijk geriskeerd kon worden. Hitler sloot met deze opdracht aan bij zijn aanvankelijke plan om het offensief in het westen half november van dat jaar te laten beginnen. Het waren de verantwoordelijke militaire leiders geweest die Hitler er ten slotte van wisten te overtuigen dat het technisch niet zeer wel mogelijk zou zijn; dat de dan te verwachten tegenslagen het moreel van de weermacht zouden aantasten en dat dit de gehele oorlogvoering van het Derde Rijk nadelig moest beïnvloeden. Maar Hitler was niet helemaal overtuigd van het inzicht van de militaire leiders. Vandaar, dat hij te gemakkelijker het besluit kon nemen aan de westgrens risico's te lopen. In het uiterste geval zou hij dan — voor voldongen feiten geplaatst — toch nog het offensief vóór de winter in laten zetten, tegen het advies van zijn generaals in. Voor Heydrich betekende dit, dat hem een bijzondere volmacht werd verleend. Zonder zelfs met Schellenberg te beraadslagen gaf Heydrich opdracht aan een „Sonderkommando”

capiteins in een proces had verwikkeld, dat hun enige jaren gevangenisstraf had opgele-

★

Intussen had Heydrich zijn zin gekregen en waren de gevangenen in het concentratiekamp van Oranienburg verzameld. Hij kon echter nog maar weinig met hen beginnen. Van enig verband tussen de Britten en de aanslag in München was nog niets gebleken. De vraag rees of Heydrich er zelf wel aan geloofde. Dat was niet het geval. Uit de onderzoekingen van prof. Telders, die later in de „politieke afdeling” van het kamp in Oranienburg werkte, kwam vast te staan dat Heydrich als eerste impuls op het bericht van de aanslag in München besloten had de Britten als „schuldigen” te gebruiken. Daarvoor zou een „showproces” hebben moeten plaatsvinden. Heydrich realiseerde zich wel dat het dan ook nodig zou zijn dat de dader van de aanslag, Elser, de Britten moest kennen en herkennen. Daarvoor bood de bijzondere gevangenis in het kamp de gelegenheid. Heydrich ging er van uit dat gevangenen er altijd in slagen in contact met elkaar te komen en hij wenste uitdrukkelijk dat dit contact in gevangenschap tot stand zou komen. Dit zou ongetwijfeld tijd vergen, maar Heydrich had Himmler en ook Hitler er van weten te overtuigen dat het verdere onderzoek naar de samenhang van de aanslag bijzonder moeilijk zou zijn en veel tijd kon vergen. Hij gaf daarom ook opdracht het leven van Elser onder alle omstandigheden te sparen en eveneens dat van de opgesloten Britten. Heydrich speurde intussen naar mogelijke verdere statisten. Hij had niet veel geluk, want hij vond geen geschikte figuren. Na de overmeestering van Nederland door Duitse troepen ontstonden echter weer nieuwe mogelijkheden voor de plannen van Heydrich. In september 1941 bepaalde hij, dat twee kapiteins van de generale staf in Nederland, die gevangengenomen waren, onverwijld naar Oranienburg moesten worden overgebracht. Het ging hier om de kapiteins van GS III, Ferdinand van Oppen en Johannes Graafland. Aan de order van Heydrich werd echter geen gevolg gegeven, omdat de dienst van de Duitse contraspionage, die onder leiding van admiraal

Captain Stevens

kapiteins in een proces had verwikkeld, dat hun enige jaren gevangenisstraf had opgele-

Maar de dienst van Canaris kon niet verhinderen dat beide kapiteins na het uitzetten van hun „straf” toch nog naar het concentratiekamp werden overgebracht. Toen dat gebeurde, leefde echter Heydrich niet meer. In mei 1942 werd in Praag een aanslag op hem gepleegd, waarbij Heydrich zo zwaar werd gewond, dat hij aan de gevolgen daarvan overleed.

Daarmee was aan de intriges van Heydrich weliswaar een eind gekomen, maar dat betekende geenszins dat de door Heydrich verzamelde gevangenen voor zijn „showproces” gerust konden zijn. Zij hebben het ook moeten ervaren. Zowel de schrijnwerker Elser als ook beide kapiteins Van Oppen en Graafland werden in het concentratiekamp van Oranienburg doodgeschoten.

Overigens in dezelfde nacht, dat ook prof. Telders als „Geheimnisträger” zou worden doodgeschoten. Door een merkwaardig toeval ontkwam Telders vooralsnog aan de executie. Toen prof. Telders „aan de beurt” was om de laatste gang naar het executieveld te gaan, kwam er een verrassend groot luchtalarm. De SS-troepen staakten ónmiddellijk de executies en verdwenen in de schuilkeiders. Ook Telders werd met een twintigtal andere gevangenen voorlopig weer opgesloten. Het was de bedoeling geweest van de SS, dat de volgende avond de executies doorgang zouden vinden, maar ook toen kwam er tijdig luchtalarm. Intussen hadden de hoogste SS-officieren zich op weg naar Berlijn begeven in de veronderstelling, dat oprukkende Sowjet-Russische troepen wel spoedig het concentratiekamp zouden bereiken. Daarin vergisten zij zich. Het duurde nog twaalf weken voor dat het zover was. De achtergebleven SS-officieren hadden intussen van de nood een deugd gemaakt en Telders op transport gesteld naar Bergen-Belsen met de aanwijzing dat de commandant aldaar alsnog de executie diende uit te voeren. Daartoe is het niet meer gekomen. Prof. Telders overleed tengevolge van vlektyfus.

Tijdens zijn werkzaamheden in de „politieke afdeling” van het kamp in Oranienburg slaagde Telders erin nog vast te stellen dat Heydrich van het begin af aan in twijfel was geweest omtrent de lieden, die achter de aanslag in München zouden hebben gestaan. Heydrich zette zijn onderzoekingen voort in twee richtingen. De eerste richting was die van de „oppositie” nationaal-socialist Otto Strasser. Heydrich en later ook Himmler en Hitler geloofden stellig dat de „Strasser-groep” haar handen in het spel had. Tot dat geloof waren zij gekomen, naarmate het onwaarschijnlijker was geworden dat de Britten er iets mee te maken hadden gehad. In een tweede richting zocht Heydrich echter ook. Dat was in de richting van de contra-spionagedienst van de admiraal Canaris. Met deze admiraal had Heydrich overigens nog een appeltje te schillen. Het was Canaris geweest, die als voorzitter van de ereraad van de Duitse marine in 1931 de doorslag had gegeven bij de beslissing dat Heydrich onevrolijk uit de marine werd ontslagen.

Heydrich had zich voorgenomen Canaris te liquideren. De liquidatie van Canaris vond ook plaats, maar eerst ruim twee jaar na de dood van Heydrich en niet in het concentratiekamp van Oranienburg, maar in dat van Flossenbürg. De „verlate” actie van Heydrich werd door Himmler voltooid. Deze was het ook, die het bevel tot liquidering van Elser, Graafland en Van Oppen had gegeven.

Speciale instructies aan ACD (bij definitieve opberging in te vullen):

ONAFGEDAAN

CO 698688

OD 14

~~Handwritten signature~~

AFGESLOTEN
ACD/CS 24/11/62

Niets op kaart

Afd./Sektie: ACN/20 Dat.: 24/11 Par.: 2

Aan:

O

Adm. afdoening

Dat./Par.: 8-9-63 P. P.

P/c

10/9/63 R.

T

Arch.

15-9-63 J.

Verantw. voor
afdoening:

H. ACD., namens deze
Dat: .....

Afd./sektie

Afz./Par./Dat.

RAPPORT

Aan: ACD-A

Van: C

Hierbij doe ik U ter agendering toekomen
 een rapport met 1 bijlage(n)
afkomstig van: Min. v. Just. Oud Arch. Verb.
betreffende: _____

Venlo incident

ACDI 698608

Dupl. _____

DAT. 29 AUG. 1963

Bijl. 1

Na agendering te zenden aan: _____

" " " afdoen en opbergen in: DD Venlo incident

Afd: AKRS

d.d. 27/8/63

Handtekening: g

Doorhalen wat niet van toepassing is.
D.107 (2500, 7-3-60)

Periodiek: *Haags Dagbl.*

Datum: *19-1-52*

CIRCULATIE

Niet langer houden dan ..... dagen

AAN	GEZIEN		Volgens geadresseerde nog t.k. aan
	dat.	par.	
P & B	<i>3/1</i>		
<i>1/2 - CVV</i>	<i>4/2</i>	<i>JA</i>	

Aantekeningen :

Capt. Payne Best over het Venlo-incident

(Van een onzer verslaggevers)

Captain S. Payne Best, een van de twee Engelse officieren, die in November 1939 bij Venlo door een groepje Duitse militairen over de Nederlands-Duitse grens werden ontvoerd, vertelde gisteravond in een bijeenkomst van het Genootschap Nederland-Engeland in „Central” over zijn wederwaardigheden.

Capt. Payne Best begon te vertellen van welk belang het in 1339 was, zelfs nog voor de oorlog was uitgebroken, om van geallieerde zijde in contact te komen met de Duitse oppositie tegen Hitler. Hij woonde toen in Den Haag en kreeg van de Intelligence Service opdracht contact te zoeken. Hij kreeg inderdaad verbinding en voerde verschillende besprekingen, maar werd daarbij duidelijk van het kastje naar de muur gestuurd.

In November 1939 trok hij met de Engelse major Stevens en de door generaal Van Oorschot toegevoegde Nederlandse officier, luitenant Knop, naar Venlo voor een bijeenkomst met een Duitse generaal. Bij de aankomst bij de grenspost begonnen de Duitsers onverwacht te schieten en voerden de beide Engelsen weg.

Dess. no. 65 14
Cat. Manchester
Guardian
Datum 27-3-1957

**CAPT. PAYNE
BEST**

The Venlo Incident

5TH IMP. of "one of the most remarkable narratives to come out of World War II."—
Glasgow Herald. 27 illus. 12s 6d

CUN

Hutchinson

B 210 GSKR

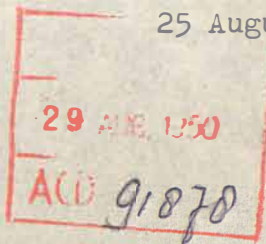
oc. 332.7

09.192

No: 387.- DIENSTGEHEIM.-

25 Augustus 1950.-

Onderwerp: "Onthullingen over het
incident te Venlo".-

Bijlagen : acht.

Hierbijgaand heb ik de eer U te doen toekomen, een achttal opgeplakte artikels uit "Het Laatste Nieuws" te Brussel van 17 - 25 Augustus 1950, vermeldende de z.g. "onthullingen" over het in de namiddag van 9 November 1939 plaats gehad hebbend incident te Venlo, door de bekende Engelse Kapitein Payne Best.

Ofschoon de schrijver in deze artikels meer met zichzelf bezig is dan in feite onthult, meende ik het toch - mede uit historisch oogpunt bezien - van enig belang te achten, deze gegevens te verzamelen.

Opmerkelijk is echter, dat Kapitein Best in deze "onthullingen" met geen woord rept over zijn lotgenoot, de Engelse Majoor R.H.Stevens.

Indien deze krantenartikels echter zouden blijken voor geen enkele afdeling van onze Dienst enige waarde te hebben, dan moge ik U verzoeken, mij deze te willen doen retourneren".-

W.-

ONTHULLINGEN OVER HET VOORVAL TE VENLO

Twee Britse agenten over de grens gesleept

Mislukt plan om Hitler te ontvoeren

EEN ONAANGENAME VERRASSING

door kapitein BEST

ONDER een hagel van machinegeweervuur werden twee Britse inlichtingsagenten, kapitein S. Payne Best en majoor R. H. Stevens, op 9 November 1939 in de Nederlandse grensstad Venlo door Duitsers ontvoerd en in de handen van de Gestapo overgeleverd.

De bladen vermeldden het « Incident te Venlo » als een gebeurtenis van weinig belang voor de geschiedenis, maar het was het hoogtepunt van een samenzwering, die de vrede had kunnen herstellen. De samenzwering was op touw gezet door hoge officieren van de Wehrmacht, die het plan opgevat hadden Hitler te ontvoeren en vrede te sluiten met de wereld.

Na vijf ontmoetingen met agenten van de samenzweerdere, liep Payne Best in de val van de Gestapo in Nederland. Gedurende vijf en een half jaar werd hij vastgehouden in Duitse concentratiekampen.

De toelating om deze feiten te geven werd nu pas gegeven. Het is de meest dramatische geschiedenis, die ooit door een Brits agent werd beleefd.

1 Afspraak met "Majoor Schaemmel"

HET was een vale, grauwe dageraad; gevolgd door een morgen die onder gewone omstandigheden niemand in een goede stemming zou gebracht hebben. De dageraad van Donderdag, 9 November 1939 was er echter geen gewone. Die dag zou mij noodlottig worden. Dat was van minder belang. Hij had echter van groot belang kunnen zijn voor het lot van Europa.

Als Brits inlichtingsagent had ik reeds vijf ontmoetingen gehad met hulpagenten uit Duitsland. Ik had vernomen dat Hitler verzet had ontmoet van een groep hooggeplaatste officieren van het leger, de vloot en de Luftwaffe.

Men had mij medegedeeld dat een samenzwering bestond om Hitler de daaropvolgende Zaterdag te ontvoeren, en met Groot-Brittannië vredesonderhandelingen aan te knopen.

Ik scheerde mij, nam het ontbijt en stapte in mijn Lincoln Zephyr met majoor R. H. Stevens, een Brits ambtenaar in Den Haag en een Nederlandse officier, luitenant Klop.

Klop was ons « geleend » geworden door generaal-majoor Van Oorschoot, om mij bij te staan in het grensgebied te Venlo, daar ik moeilijkheden voorzag met de Nederlandse wachten.

We snorden langs de vlakke wegen naar Venlo. Ik had afgesproken met een zekere majoor Schaemmel. De afspraak was geregeld geworden door een zekere dr. Franz, een van mijn hulpagenten. Vanmorgen zou beslist worden over het verder verloop van de samenzwering. Schaemmel zou vergezeld zijn van een generaal, die zou gevolmachtigd zijn om mij te verklaren, wat ik Londen kon seinen in verband met de toestand in Duitsland.

Waarom, zal ik nooit weten, maar ik had het voorgevoel dat de zaken niet naar wens zouden verlopen. Het was een van de weinige gelegenheden in mijn leven, dat ik met een pistool gewapend was. Stevens had ons automatische Brownings bezorgd voor we vertrokken. Men kon nooit weten...

Onderweg maakte ik gewag van de mogelijkheid dat wij zouden overvallen worden. Klop verzekerde ons echter dat er niets te vrezen was, en dat hij voor versterking van de grenswachten had gezorgd.

Alles was rustig en dan...

Om vier uur 's namiddags bereikten wij de herberg nabij de grens, waar ik mijn afspraak had met majoor Schaemmel. Op de weg leek alles vreedzaam,

bijna te vreedzaam, toen ik de zwart en wit gestreepte slagboom opmerkte, die aantoonde, dat wij heel dicht bij Duits grondgebied waren. Een klein meisje speelde bal met een hond. Een Duitse tolbeambte kuerde langs de weg.

Ik ging mijn snelheid na. Ik geloof dat mijn onderbewustzijn mij zulks oplegde. Klop zegde :

— Vooruit maar, alles is in orde.

Het was vreemd, hoe zenuwachtig ik mij gevoelde. Ik deed de wagen voor de ingang van de herberg zwenken en reed dan achteruit in de parkeerplaats.

Schaemmel stond op de veranda van de herberg. Hij stak een hand op, om te beduiden dat de generaal in kwestie zich binnen bevond. Ik zette de motor af en Stevens stapte uit.

Ik maakte aanstalten om zijn voorbeeld te volgen, toen een ware hel scheen los te breken. Er was geroep. Ik hoorde geronk van een zware wagen. Dan werd van alle zijden geschoten. Door mijn voorruit zag ik de grote open wagen om de hoek zwenken, en zo dicht bij mijn Lincoln stilhouden, dat de schokbrekers elkaar raakten.

De wagen was vol met onguur uitziende kerels. Twee zaten bovenop de huif. Zij vuurden met lichte machinegeweren over onze hoofden. Anderen stonden rechtop in de wagen, riepen en zwaaiden met pistolen. Vier onder ben sprongen uit de wagen, en kwamen op ons toegelopen, roepende : « Handen op ! » Zelfs dan sloeg ik alles afwezig gade, alsof het een gangsterfilm gold uit Hollywood, en niet een zaak die mij rechtstreeks aanbelongde.

Dan hoorde ik schoten naar rechts toe. Ik keek rondom mij. Klop was uit de wagen gekropen. Hij liep op een eigenaardige manier, bijna zoals een balletdanser, stap voor stap. Hij schoot echter al lopende en ik zag de voorruit van de Duitse wagen aan splinters vliegen. Een ogenblik later beantwoordden de vier mannen zijn vuur en Klop zakte ineen in het gras, aan de boord van de weg. Er was nog slechts een hoopje donkere kleren.

Inmiddels had men Stevens en mij de handboeien aangedaan, terwijl twee Duitsers hun pistolen op onze hoofden gericht hielden.

In Nazi-Duitsland

— Vooruit nu, zeiden onze ontvoerders, terwijl zij hun wapens in onze rug duwden.

Ik herinner mij niet hoe ik de wagen verlaten heb, maar nu gaf ik er mij rekenschap van, dat ik in de richting van de zwart-witte slagboom geleid werd, naar de grens toe, en naar Duitsland. Steeds met de wapens in onze rug, gin-

gen wij over de weg. De slagboom viel met dof geluid neer, en een ogenblik later waren we in Nazi-Duitsland.

De Duitsers waren ten zeerste opgewonden, spraken luid, sommigen riepen zelfs Vreemd genoeg was ik vergeleken met hen, buitengewoon kalm. Ik dacht aan mijn vrouw en hoezeer het nieuws van mijn gevangenneming haar zou doen schrikken. Ik zei tot mezelf : Ze zal waarschijnlijk alles vernemen in het nieuws van negen uur vanavond... Ik ben steeds practisch van natuur geweest, en heb nooit veel verbeelding gehad wat de toekomst aangaat.

We werden de kleine helling voor het tolkantoor opgeleid en moesten met gestrekte armen en met het gezicht naar een vuile gekalkte muur gaan staan. Achter elk van ons bevond zich een man met een pistool.

Eens te meer klonk het bars :

— Mars.

We stonden terug op de helling, langsheen dewelke zich de wagen bevond. Daar we handboeien aan hadden, was het niet gemakkelijk van de vier voet hoge helling in de wagen te springen. Een duw in de rug hielp echter.

We hadden enige afstand afgelegd, op weg naar Herongen, de eerste stad in Duitsland na de grens, toen ik het woord richtte tot de kapitein, die de leiding had over de groep :

— Ik veronderstel dat ge denkt een mooie vangst te hebben gedaan. Ik moet echter bekennen dat uw onderneming flink ineen was gezet.

— Wat geef ik om u twee? antwoordde hij. Maar ik ben blij dat ik die Duitse varkens te pakken heb, die trachten hun land te verraden.

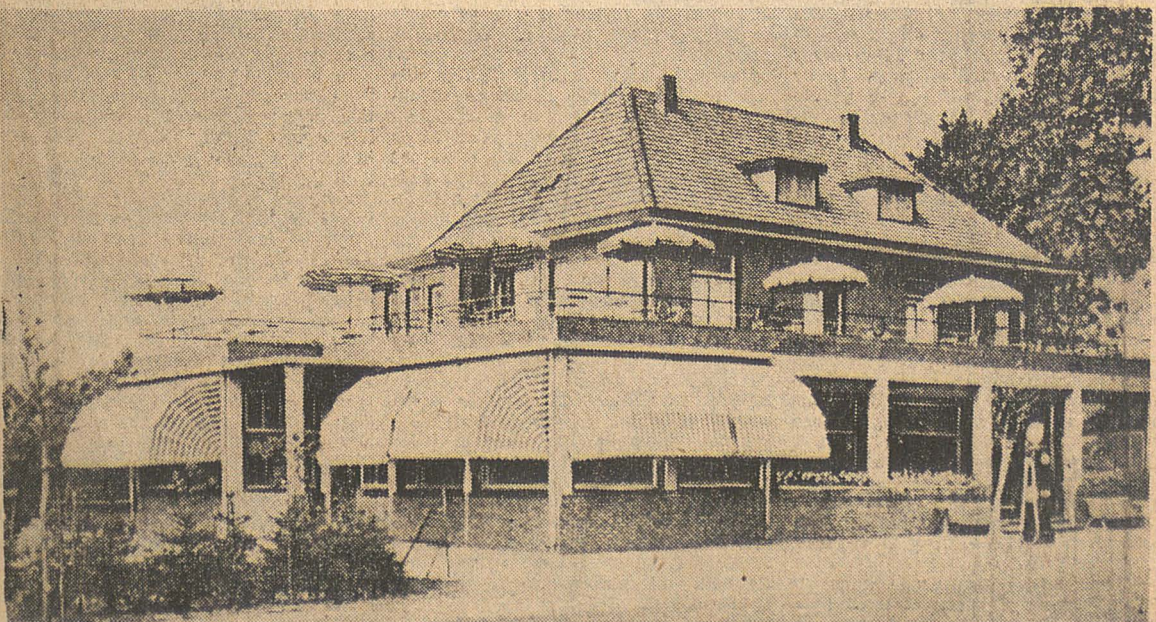
Dit wekte ten zeerste mijn belangstelling op. Ze zouden dus blijven volhouden dat Schaemmel en de anderen werkelijk samenzweerdere waren, en gevangenen zoals wij. Ik kan hier al dadelijk opmerken, dat het niet lang duurde vooraleer ik de ware identiteit van « majoor Schaemmel » kende. Deze laatste was niemand minder dan Sturmbahnführer Schellenberg, hoofd van Himmler's inlichtingsdienst.

Eindelijk doemde Düsseldorf op. Door de stad reden we langs een binnenplaats naar een groot gebouw. Na nog een paar duwen met de pistolen, werden wij in een kleine cel in een kelder geworpen, waar wij ons volledig moesten uitkleden. Iemand stak een vuile vinger in mijn mond, ging langs mijn wangen, en tussen tong en tanden. Vervolgens werden mijn oren, mijn haar, mijn ogen en neusgaten betast, om na te gaan of er zich geen giftbuisje bevond. Ze keken echter niet tussen mijn tenen!

Mijn vulpen werd opengebroken en mijn uurwerk uiteengeworpen. Tweehonderd sigaretten, — mijn kostbaarste bezit, — werden één voor één in kleine stukjes gebroken.

Ik trachtte te slapen. Ruwe handen schudden mij door elkaar. Niet slapen, het is verboden, klonk het. Eens te meer werden we naar buiten gebracht en naar een wagen. We kwamen te Berlijn aan.

Het vervolg : Van de Nederlandse grens naar Berlijn, verschijnt morgen.

De herberg « Bacchus », aan de Duits-Nederlandse grens te Venlo, waar de Britse agenten Best en Stevens ontvoerd en de Nederlandse luitenant Klop gedood werd.

ONTHULLINGEN OVER HET VOORVAL TE VENLO

Van de Nederlandse grens naar Berlijn

Mijn kennismaking met de Gestapo

TWEE Britse inlichtingsagenten, kapitein Best en majoor Stevens, hadden op 9 November 1939 een afspraak met Duitsers te Venlo, in Nederlands-Limburg, om Hitler te ontvoeren en vrede te sluiten. In plaats daarvan werden ze zelf naar Duitsland overtoerd na een overval op Nederlands grondgebied.

Eerst werden beide Britten naar Düsseldorf overgebracht, waar zij afgetast werden. Vervolgens ging de reis naar Berlijn.

2

Een kap opgezet

ONDERWEG, van Düsseldorf naar Berlijn, zei de kapitein die de leiding had, mij :

— Tot hiertoe waart gij in handen van de Wehrmacht. Weldra moet ik U aan de Gestapo overleveren.

Op het ogenblik dat hij het mij zegde, kon het mij geen zier schelen.

Een hese stem weerklonk toen de wagen eindelijk stilhield :

— Is dit nummer één? Kom er uit.

Mijn hoofd werd mij van het hoofd getrokken, en men deed mij een kap om. Dan werd ik bij de ellebogen gegrepen, uit de wagen gehaald, enkele trappen op, enkele gangen door en opnieuw enkele trappen af. Higgend kwam ik in een vertrek terecht. Ik kon ternauwernood ademen onder de kap.

— Neem zijn kap af, hoorde ik zeggen.

Ik knipperde met mijn ogen. Ik bevond mij, zoals later bleek, op het hoofdkwartier van de Gestapo in de Prinz Albrechtstrasse, en op een divan. Een grote foto van Heydrich, die later in geheel Europa zou berucht worden, hing aan de muur.

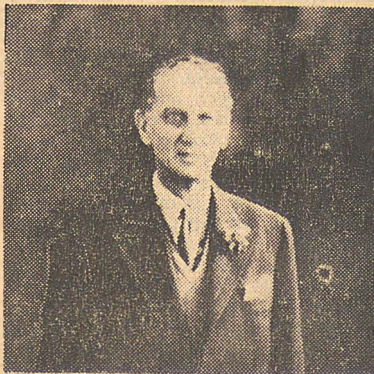
Vlak tegenover mij zat een vriendelijk en onschadelijk uitziende kleine man. Anderen zaten mij op stoelen aan te staren, alsof ik een vreemd uitziend

en mogelijk gevaarlijk vreemd dier was.

Zodra ik enigszins op adem gekomen was, liet ik mij zelf gaan in een losbarsting van woede. Ik gebruikte alle mogelijke Duitse scheldwoorden, en ik kan getuigen dat ik met even groot gemak Duits als Engels spreek.

Mijn vertoon zal geleken hebben op een van de woedende uitvallen die Hitler soms had. De uitwerking was wonderbaarlijk. Mijn handboeien en de touwen rond mijn enkels werden afgenomen, en iemand gaf mij een sigaret.

De man die nu aan het woord kwam, was doctor Max. Hij vertelde mij dat hij de schrik was van alle boosdoeners. Had ik nooit gehoord van zijn faam? Ik antwoordde hem vlakweg dat zulks

Een foto van kapitein S. Payne Best, genomen tijdens zijn gevangenschap in 1943

niet het geval was, dat hij kon doen wat hem het beste leek, maar dat ik niet zou antwoorden, tenzij men mij de toelating gaf mij te wassen en scheeren.

Hierop begon een wedstrijd in het roepen. Ik ken de Duitsers goed, heel goed zelfs. Ik weet bovendien dat het in de gegeven omstandigheden steeds aan te raden is luid beginnen te roepen, te blijven voortroepen, nooit te luisteren naar wat u tegenstander zegt, en niet op te houden voorafker deze laatste het zwijgen oplegt.

Max verliet het vertrek en keerde terug met zijn meerdere, SS Oberführer Müller. Hij was volledig gekleed zoals Hitler, en hij had vreemde ogen, die mij met verbazende snelheid over en weer deed rollen. Hij deed zulks, toen hij op mij afkwam, alsof hij pogde mij te hypnotiseren. Dan viel hij uit met een kracht, die zijn stembanden zwaar op de proef moet gesteld hebben:

— Ge zijt in de handen van de Gestapo. Ga nu niet denken dat wij ons in het minst om U bezorgd maken... Ge zijt in heel groot gevaar, en indien gij morgen nog wilt leven, moet ge heel voorzichtig zijn.

— Er scheelt ook iets met mijn ogen, antwoordde ik. Uw mannen hebben mijn bril afgenomen.

Hij sprong schreeuwend op:

— Bekommer u niet om uw bril. Waarschijnlijk zult gij voor morgen dood zijn, en geen bril of hetzij wat ook nodig hebben.

Ik zegde hem heel kalm dat ik over Gestapo-methodes gelezen had, maar dat ik na mijn levenslange omgang met Duitsers, deze laatsten niet weder gevonden had, dan de inwoners van hetzij welk ander land.

Müller werd kalm:

— Geef Mr. Best wat hij verlangt.

Ik werd naar een waskamer geleid, waar ik mij zelf kon verfrissen. Toen ik terugkeerde naar het vertrek, stonden

d o o k a p i t e i n B E S T

broodjes met kaas, en een fles bier op tafel. Dr. Max gaf mij een pakje met 20 sigaretten. Ze waren slecht, en hadden een smaak van salpeter, maar waren niettemin welkom. Dan begon hij mij vragen te stellen.

Ik moet thans bekennen dat ik bang was. Ik verwachtte mij in de handen te bevinden van een behendig ondervrager. In plaats daarvan waren Max en ik weldra herinneringen aan het ophalen uit de eerste wereldoorlog. Hij had het over «zijn» oorlog, ik over de «miene».

Het duurde niet lang, of de kleine, dikke typiste van Max, die verondersteld was nota's te nemen, ging thee zetten, en zorgde voor beschuitjes.

De volgende dag werd de «ondervraging» voortgezet. Ik geloof dat ik hierbij evenveel geleerd heb als Max, of welk andere Duitser.

Kennismaking met Heydrich

De avond van 26 November kwam Oberführer Müller naar mijn kamer, en vroeg hoe ik het stelde, en of mijn zenuwen niet leden onder de spanning. Daarop nam hij mij mee naar zijn weelderig appartement, dat overvol was met SS-officieren in uniform. We gingen in een ander vertrek waarin op ganzenpas drie van de mannen binnenstapten, die mij in Nederland ontmoet hadden. Een van hen was «majoor Schaemmel».

In hoor zegden zij:

— Toen gij ons in Nederland hebt ontmoet, hebt ge niet gedacht dat wij Führer van de SS waren, he? Het was nogal dwaas, U zo dicht bij de grens gewaagd te hebben. Denkt gij met kwajongens te doen te hebben?

Met een dwaas gebaar «hergroepeerden» zij en verlieten zij in ganzenpas het vertrek. Müller leidde mij terug naar de eerste kamer. Daar stond Heydrich!

Hij was jong, en zijn uniform stond hem schitterend. Hij sprong op bij mijn binnentreden en begon mij toe te roepen:

— Tot hiertoe heeft men U als een officier behandeld en als een gentleman, maar denkt niet dat het zo zal voortgaan, als ge U niet beter gedraagt....

Ik wendde mij tot Müller.

— Wie is die opgewonden jerge officier? vroeg ik.

Heydrich was buiten zichzelf, en het schuim kwam hem op de lippen. Zijn speeksel kwam op mij terecht. Müller duwde mij uit het vertrek en bracht mij naar mijn kamer.

De volgende dag kwam een SS-officier mij met een zeer ernstig gezicht vinden.

— Maak U gereed voor een reis, zei hij eenvoudig.

Mij werden de handboeien aangedaan en ik werd geblinddoekt naar een wagen gebracht. Ik wist niet wat mijn bestemming zou zijn.

Ik had het nooit kunnen dromen: de bunker, of celgevangenis van het gevreesde concentratiekamp van Sachsenhausen, waar ik van al mijn landgenoten afgezonderd werd gehouden.

Het volgende artikel :
Vreemde bevindingen in het concentratiekamp, verschijnt morgen.

Een Incident aan de Duitsch-Nederlandsche Grens

SCHOTEN GEWISSELD TUSSEN BURGERS

EEN GEWONDE ?

Gravenhage, 10 Nov. (Belga). — Uit Venlo wordt vermeld dat een grensincident heeft plaats gehad aan de Nederlandsch-Duitsche grens bij Eleria (ten Westen van Venlo).

Er werd geschoten. Het incident zou hebben plaats gehad tusschen burgers en er zou een gewonde zijn. Misschien zijn andere gewonden over de Duitse grens geroerd.

Allerhande lezigen toon over dit incident de ronde, maar men kan niet met zekerheid zeggen wat er werkelijk is gebeurd.

Het eerste bericht over het « Incident » te Venlo, in « Het Laatste Nieuws » van 11 November 1939

ONTHULLINGEN OVER HET VOORVAL TE VENLO

Vreemde bevindingen in het concentratiekamp

Mijn omgang met de bewakers

door kapi tein BEST

EEN plan om Hitler te ontvoeren en vredesonderhandelingen aan te vatten werd door hoge officieren van de Wehrmacht gesmeed, in November 1939. Kapitein S. Payne Best, een Britse agent in Nederland, had verscheidene ontmoetingen met agenten van de Samenzweerders, vóór hij in de val liep van de Gestapo, in de grensstad Venlo.

Hij werd naar het concentratiekamp te Sachsenhausen gezonden, waar hij de hieronder beschreven ervaringen opdeed.

3

Zenuwoorlog

DE eerste dagen van mijn gevangenschap in het concentratiekamp van Sachsenhausen zal ik maar onbesproken laten om dadelijk over te gaan tot het ogenblik waarop ik voor de eerste maal een gevangene heb horen slaan.

Het gebeurde aan de andere kant van de gang, en ik hoorde zijn sandalen met houten zolen op de grond, nadat hij zijn cel verlaten had. Met hem was klaarblijkelijk hoofdwachter Ettlinger, die inderdaad een van die wreedaards was, waarover na de oorlog zoveel verteld is, maar die naar mijn mening minder in aantal zijn, dan men de indruk had. De eerste doffe slag klonk zo ongeveer als een stuk loden buis die op een tapijt terecht kwam. Dit geluid werd met tussenpozen van enkele seconden herhaald. De slagen gingen telkens gepaard met een hijgend gegrom, een soort gekreun, dat van tussen opengekleemde tanden scheen te komen, en dan kreten, die schril opklonken, dwars door de muren van het gebouw.

De wacht, die me onder zijn hoede had, luisterde. Hij keek me zelfs enigszins bleek aan. Ik glimlachte. Eens te meer stelde hij de vraag, die ik later nog zo dikwijls zou horen, eerst in Sachsenhausen, en later in Buchenwald en Dachau: Hoe gevoelt gij U?

— Ik voel me best, zegde ik. Hij scheen woedend.

— Gij kunt U hier niet goed voelen. Gij kunt hier niet tevreden zijn. Het is een misplaatste zin voor humor, die de Engelsen schijnt te kenmerken. Ge kunt zelf niet geloven wat ge zegt.

Hij verliet mijn cel, en sloeg de deur dicht. Zij paste zo goed in de muropening, dat telkens ze geopend of gesloten werd, men de lucht voelde zuigen.

Ik was voor één ding bevreesd, namelijk dat men mij thans tamelijk goed behandelde, om mij murw te maken voor een nieuwe reeks ondervragingen. De mensen van de Gestapo waren echter in het nadeel. Soms hoorde ik, wat naar mijn mening een nieuwe faze was in het murw maken. Een celdeur werd geopend en ik hoorde tot een gevangene roepen: « Maak U gereed voor het bad... Nee, kleed U helemaal uit. Draai U om, met het gezicht naar de muur. » Dan kwam de losbranding van een pistool. Hierop volgde een bevel aan een karweiman: « Verwijder die vuiligheid in nr. 72 en schrob de cel uit. »

Ik wist echter, dat Hitler mij levend wenste. Ik was 55 jaar oud. Onder toring kon op die leeftijd alles gebeu-

ren. Ik wist dat zij dit risico niet durfden oplopen. Die gedachte gaf mij moed.

Geluiden

Intussen was het verblijf te Sachsenhausen niet zo slecht als ik had verwacht, in weerwil van het feit, dat men mij met handboeien aan een stoel had vastgeklemd.

Men kan het verbod opleggen te spreken, maar niemand kan beletten te luisteren. De ganse dag lang waren er geluiden, van vijf uur in de morgen, toen ik het gekletter hoorde van de houten sandalen van de gevangenen.

Ik leerde de treden kennen, die van bewaker Schnaars, een gewezen winkelier uit Berlijn en van de dronken bewaker Prochnow. Ik was echter vastbesloten steeds een opgewekt gezicht aan de Duitsers te tonen. Ik legde er mij op toe, mij aldus voor te doen. Het zou echter ijdel zijn voor te wenden, dat ik me steeds aldus voelde. Soms kon ik de radio horen in de kamer van de bewakers. Ik kon raden wie van dienst was, naar gelang het toestel hard of zacht speelde. Ettlinger, de sadistische hoofdbewaker, speelde steeds luid. Hij was een knappe kerel van ongeveer 27, tot hij zijn pet afnam. Dan kon men opmerken dat zijn voorhoofd eindigde op een tweetal centimeter boven zijn ogen. Ik moest met hem op een of andere manier afrekenen, maar het heeft drie jaar geduurd.

Andere bewakers waren inschikkelijk. Er was Drexel bijvoorbeeld. Hij was lelijk. Zijn lippen waren gekloven geworden tijdens een of andere twist, en toen ze genezen waren, bleven ze scheef getrokken. Hij snauwde mij aanvankelijk zijn bevelen toe, maar ik bleef steeds glimlachen. Ik dankte hem onveranderlijk voor het voedsel, een handdoek, en zelfs wanneer hij mijn stalen handboei voor de nacht aan de muur vasthechtte, en ze bij dageraad weer losmaakte. Telkens zei ik: « Goede nacht, Drexel », of « Goede morgen, Drexel. » Hij staarde me dan onbewogen en onzeker aan.

Zekere nacht bleef hij aarzelend aan de stalen celdeur staan: « Slaap wel, Herr Best », mompelde hij en hij ging er vandoor. Hij was een onbehouwen dorpsjongen uit Oberammergau, befaamd om de Passiespelen. Toen hij besefte dat ik hem niet voor de gek hield, deed hij zijn uiterste best om werkelijk hoffelijk te zijn. Hetzelfde gebeurde met de anderen. Ik temde ze, één voor één. De dikke Schnaars kwam zekere keer dronken op dienst. Ik liet hem op mijn brits liggen, en hield een oogje in het zell voor zijn officieren. Van toen af toonde hij zich zeer dankbaar, en zou voor mij alles gedaan hebben.

Prochnow, een slanke, droef uitzijnde kerel, was dikwijls dronken, en hij had nooit geld genoeg. Ik gaf hem mijn gouden zegelring. « Verkoop hem maar, Prochnow », zei ik glimlachend. « Betaal me terug met sigaretten. » Weken lang betaalde hij mij aldus terug voor een volle waarde van 80 mark, en we werden vrienden.

Diplomatie

Diegenen, die ik niet rechtstreeks kon bewerken, behandelde ik op diplomatieke manier. Zulks was het geval met kolonel Lohritz, de kampbevelhebber. Hij was een gedrongen man met uitpuillende ogen, en met een mond vol gouden tanden. Hij was steeds omringd door kruiperige SS-officieren, in schitterende uniform. Toen ik met hem sprak, trachtte ik steeds een atmosfeer te scheppen van een conferentie onder

hoge officieren. Hij voelde zich gevleid.

— Ik begrijp het, Herr Commandant, zei ik hem zekere dag. Gij laat uw SS-mannen vrijer van tucht dan bij de Wehrmacht. Ik merk bijvoorbeeld op, dat de hoofdbewakers in hemdsmouwen rondlopen. Het zal voor hen gemakkelijker zijn, maar ik geloof toch, dat de Wehrmacht het onmiliteair zou vinden.

De steek was opzettelijk, maar op voorzichtige wijze toegebracht. Lohritz vloog dan uit tegen de hoofdbewakers, die me dan ontweken, om te vermijden dat ik weer een of andere onbetamelijkheid zou ontdekken. Ik werd dus met rust gelaten, tenzij door de bewakers met wie ik bevriend was.

Toen de Gestapo er eindelijk genoeg van kreeg, mij te komen opzoeken, werd het leven draaglijker. Ik kreeg een kussen. Een van mijn bewakers vervaardigde een lampekop in karton, om 's nachts mijn ogen te beschermen tegen het licht van de 60-Wattlamp.

Omstreeks de dag van de overgave van Frankrijk, in Juni 1940, deed de commandant mij een exemplaar van Hitler's « Mein Kampf » brengen. Het moet een van zijn grappen geweest zijn. Ik zond een vriendelijke bewaker er mee naar de bibliotheek van de SS-kantine, om het te ruilen tegen een ander boek. Voortaan kon ik beschikken over de 5000 boeken, die er zich bevonden.

Zekere avond bracht de bewaker van dienst de polsring, waarmee ik aan de muur geketend werd. Het was de gewone ring niet. « Hij is veel te groot, » zei ik.

Hij gromde. « Redetwist niet, Herr Best. » Hij deed de ring op slot. Een ogenblik later deed ik hem over mijn pols glijden, en hing hem op de reiling van het bed. Hij zei niets, en glimlachte zelfs niet.

De volgende morgen wekte hij mij. « Goede morgen, Herr Best. Tijd om op te staan. » Hij nam de polsring en deed hem mij om, zonder een woord. Zonder een spier van zijn gelaat te vertrekken, opende hij de ring en deed hem af. Weldra gingen alle bewakers op dezelfde manier te werk.

De beproevingen van twee geestelijken

Ik was ook begonnen door mijn venstertje te zien. Het bevond zich hoog in de muur. Niemand belette het mij. Kort na de bezetting van België en Nederland, kwamen twee nieuwe gevangenen aan. Ze kregen cellen 62 en 63 toegewezen. De ene was een Belgische geestelijke, de andere een Nederlander.

Schnaars grinnikte toen hij mijn cel binnentrad. « De heerschappen zijn naar onze school gekomen, om goede manieren te leren, Herr Best. »

Elke dag, gedurende twee uren, moesten de twee geestelijken naar het oefenplein. Een stok werd te midden van de ruimte in de grond gestoken, en een pet van een SS er boven op gehangen. De twee geestelijken moesten, twintig passen van elkaar, naar de stok toegaan, de pet groeten, doormarseren, rechtsomkeer maken en opnieuw beginnen. Ze moesten telkens de nazi-groet brengen, en « Heil Hitler ! » roepen. De bewakers, die zich geweldig schenen te vermaken, riepen: « Luider, luider ! » Na 18 maanden hadden de geestelijken groeven van 15 centimeter in de harde grond gelopen.

Het vervolg: Heinrich Himmler op bezoek! verschijnt morgen.

ONTHULLINGEN OVER HET VOORVAL TE VENLO

Heinrich Himmler op bezoek!

Mijn antwoord maakt hem woedend

door kapitein BEST

ONDER een hagel van machinegeweervuur werden twee Britse inlichtingsagenten, kapitein S. Payne Best en majoor R. H. Stevens, op 9 November 1939 in de Nederlandse grensstad Venlo door Duitsers ontvoerd en in de handen van de Gestapo overgeleverd.

De bladen vermelden het « Incident te Venlo » als een gebeurtenis van weinig belang voor de geschiedenis, maar het was het hoogtepunt van een samenzwering, die de vrede had kunnen herstellen. De samenzwering was op touw gezet door hoge officieren van de Wehrmacht, die het plan opgevat hadden Hitler te ontvoeren en vrede te sluiten met de wereld.

Na vijf ontmoetingen met agenten van de samenzweerders, liep Payne Best in de val van de Gestapo in Nederland. Gedurende vijf en een half jaar werd hij vastgehouden in Duitse concentratiekampen.

4

De schone jongeling

ZEKERE dag, zonder enige waarschuwing, kwam een Gestapoman mij opnieuw onderwerpen in het concentratiekamp te Sachsenhausen. Het was een lenige, grote, zeer mooie man, met blond, golvend haar, geveerde lippen en bijgetekende wenkbrauwen.

— Welnu, zei de blonde Adonis, ge moet nauwgelet oppassen, Herr Best. Dit kan voor U een zaak van leven of dood worden. Denk niet van mij te kunnen beetnemen, want wij weten alles a-l-i-e-s. Wat hebt gij uw gast, Herr K. von H. gezegd? Waarom hebt ge hem gezegd niet naar Duitsland terug te keren, tot na de verandering van de maanstand?

Herr K. von H. was een van Hitler's sterrekundigen geweest, en had de horoscopen van de Führer opgesteld. Hij was vóór de oorlog bij mij eens te gast gekomen. Indien ik hem iets had gezegd over de wijziging van de maanstand zal het zeker een grap zijn geweest. Ik kon het mij niet meer herinneren. Natuurlijk wou de mooie jongeling van de Gestapo er niets van geloven. Het is thans bekend, dat Hitler al zijn grote ondernemingen deed van stapel lopen, op data die met de nieuwe maan samenvielen. Toen ik de jongeling echter te verstaan gaf, dat geen enkel verstandig mens in sterrekunde geloofde, slaakte hij een gil en vroeg hij mij, hoe ik het aandurfde zoiets te zeggen. De Führer geloofde er in, en hij wist best!

Hij kwam me op drie achtereenvolgende dagen lastig vallen met zijn kletspraat, en tikte hele bladzijden vol onzin op zijn schrijfmachine. Ik rookte zijn sigaretten, en genoot. Eindelijk was hij wat kalmer, bekende dat hij een hekel had aan zijn werk, en vertrouwde mij toe, dat hij voor hogere dingen voorbestemd was.

Uit zijn mond vernam ik, dat de Gestapo, met typische Teutonische grondigheid andere landen vier jaar lang met Duitse dienstmeiden voorzien had, om deze, bij hun terugkeer naar het vaderland, te ondervragen over hun bevindingen.

Een gruwelijk schouwspel

Ik kreeg geweldig last van mijn tanden. Het taaie brood had de vulsels in mijn gebit zeer op de proef gesteld. Ik werd naar een tandarts gezonden, ging door het voornaamste gedeelte van het kamp van Sachsenhausen en zag de andere gevangenen. Het waren meestal Duitsers. Ze zagen er ellendig uit, met kaalgeschoren hoofden, verschrompelde huiden, en felontwikkelde buikspieren. Ze droegen houten klompen, slecht passende, blauw- en grijsgestrepte pyjama-costuums, en bewogen zich overal met een soort aarzelende trippelpas.

Ik merkte strafploegen op, die op de hielen neergehurkt en met uitgestrekte armen twaalf uur lang onbeweeglijk moesten blijven zitten. Anderen waren lang uitgestrekt en moesten tien meter in één richting en tien meter in de andere rollen. Zij braakten, vielen bewusteloos, of snikten. De bewakers zegden mij, dat dit als een zwaardere straf werd beschouwd dan zweepslagen.

Nabij de draadversperring lagen ineengeschrompelde, met bloed besmeur-

de bundels ten teken van waarschuwing.

Dikwijls kwamen mijn bewakers bleek van ontzetting mijn cel binnen, na getuige of gedwongen uitvoerders geweest te zijn van een of andere wreedheid. Ze dachten er nooit aan te weigeren. Naar hun mening moesten nooit vragen gesteld worden wanneer een overste een bevel gaf.

Eens vroeg ik mijn « meest geliefde » bewaker: « Wat zoudt ge doen, indien gij het bevel kreeg mij neer te schieten? » Hij sidderde en was werkelijk ontzet:

— Oh, Herr Best, het zou me voor de rest van mijn leven achtervolgen.

— Maar toch zoudt ge het doen, zelfs indien ge wist dat het verkeerd was?

Hij sperde de ogen open en antwoordde:

— Natuurlijk, indien ik het bevel kreeg. Indien ik U neerschoot zoudt gij sterven als een held. Indien ik werd neergeschoten om geweigerd te hebben U neer te schieten, zou ik oonteed sterven.

Opschudding

Mijn kans om mij op Ettlinger, de hoofdbewaker, te wreken kwam in Maart 1942. Plots sidderde het kamp als een woud in een storm. Een grondige schoonmaak had plaats. Elk asbakje werd verwijderd en verstopd.

Ik kon raden wat zulks betekende. Heinrich Himmler stond op het punt ons te bezoeken.

Himmler, hoofd van de SS, rookte niet, — evenmin als Hitler trouwens, — en was dan ook van mening dat een goede SS niet moest roken. Men kon hem op zijn tocht volgen, door het gekletter, voortgebracht door de officieren die hem overal vergezelden. Himmler kwam alleen in mijn cel binnen en sloot de deur.

Hij had een zandkleurige huid, en zijn bril waggelde op zijn varkensneus. Zijn gelaat miste elke uitdrukking.

« Heil Hitler! » snauwde hij. Ik antwoordde: « Grüß Gott, Reichsführer ».

Hij zegde: — Het spijt mij Herr Best, een man zoals U in dergelijke omstandigheden te zien, maar het is oorlog. Hebt gij over iets te klagen?

— Neen, Reichsführer. Behandeling en dergelijke meer zijn uitstekend. Ik

Heinrich Himmler

wist dat klachten het alleen maar konden verergeren.

— Wel, Mr. Best, ge hebt nu drie jaar doorgebracht in dit beruchte kamp van Sachsenhausen, en gij kunt zelf oordelen dat alle verhalen over wreedheden in het Britse Witboek slechts Joodse leugens zijn.

Ik herinnerde mij, hoe Ettlinger elke morgen de gevangenen op een rij stelde en hen tegen de grond sloeg als « dagelijkse lichaamsvoeding ». Ik herinnerde mij vele dingen: hoe kolonel Lohritz bijvoorbeeld, rijk werd, door de magere rantscenen van de gefolterde gevangenen te verkopen.

Ik haalde eens diep adem: — Het spijt mij, maar uit wat ik gekoord en gezien heb sinds ik mij hier bevind, heb ik afgeleid dat de toestand zelfs slechter zijn dan in het Witboek wordt beschreven.

Hij werd bleek, draaide op de hielen, en blies de aftocht zonder een verder woord. Zijn gevolg verdween met hem door de gang.

Later kwam de commandant mij opzoeken, en zei de bewaker buiten te wachten. Hij was ten zeerste ontsteld.

— Himmler is woedend. Het zal uw leven kosten. Wat hebt ge hem gezegd?

— Het spijt me kolonel. Ge zult begripen, dat het ten zeerste ongepast zou zijn moest ik U herhalen wat ik

onder vier ogen met de Reichsführer besproken heb. Wanneer gij de bevelen krijgt voor mijn terechtstelling, ben ik er zeker van dat men U zal mededelen, waarvan ik beschuldigd wordt.

Lohritz keek mij aan met een blik, alsof hij mij in het gelaat had willen spuwen. « Tchah! » zei hij, en hij verliet de cel.

Onverwachte gevolgen

Toen ik sigaretten vroeg, kreeg ik in plaats van het magere rantsoen van drie, een doos van honderd. Ik begon brieven te krijgen van mijn vrouw, die klaarblijkelijk maanden te voren waren geschreven. Het voedsel werd beter.

Himmler was druk bezig geweest. Weldra was elke cel, in de vleugel waar ik mij bevond, gevuld met ambtenaren uit het kamp, die van diefstal waren beschuldigd geworden. Generaal Glucks, inspecteur van de concentratiekampen, had bevel gegeven, dat voor het eerst de gevangenen zelf over slechte behandeling mochten getuigen. Dit bracht een ware paniek teweeg onder de SS-bewakers, en vooral bij Ettlinger. Het duurde niet lang vooraleer hij zelf in een cel werd opgesloten, om water en brood, in afwachting van zijn overbrenging naar een Duitse gevangenis.

Mijn kleren en andere bezittingen werden van uit mijn huis in Den Haag overgebracht. Ik was thans in het bezit van mijn schrijfmachine, radio en boeken.

De man met de wilde haarbos

De celdeur werd op bescheiden wijze geopend:

— Met de groeten van de commandant, Herr Best. Indien gij mijn verlangen uit de kantine, wilt gij uw bestelling doen?

Ik moest mij inspannen, om niet in een lach uit te barsten. En toch, waarom was ik hier? De Gestapo had Nederlands grondgebied geschonden, om mij te ontvoeren. Ik was gedurende drie jaar een gevangene geweest en wist maar steeds niet waarom.

Dan ontdekte ik de waarheid, in de latrines aan het einde van de gang: Een levenswijze, bleke kleine man, met heftig schitterende ogen, en een wilde haarbos.

Voor we echter enkele woorden met elkaar konden wisselen, werd hij door zijn bewakers weggeleid. Ik herinnerde mij sommige dingen. Ik had zijn gezicht vroeger gezien. Het was juist na mijn gevangenneming geweest. Een wacht in mijn cel op het hoofdkwartier van de Gestapo las een Duits geïllustreerd blad. Mijn foto was op het voorblad. Vervolgens was er een foto van deze kleine man met het wilde haar.

We hadden elkaar nooit ontmoet of gesproken. Toch oesefte ik, dat mijn lot op een of andere manier verbonden was aan dat van de kleine man aan het einde van de gang.

Ik besloot te trachten zijn geheim, en bijgevolg het mijne, te ontsluiten.

Het vervolg: **Bijzonderheden over de bomaanslag op Hitler, verschijnt overmorgen.**

ONTHULLINGEN OVER HET VOORVAL TE VENLO

Bijzonderheden over de bomaanslag op Hitler

*De bombardementen van Berlijn
gezien van uit een cel*

door kapitein BEST

TWEE Britse inlichtings-agenten, kapitein Best en majoor Stevens, hadden op 9 November 1939 een afspraak met Duitsers te Venlo, in Nederlands-Limburg, om Hitler te ontvoeren en vrede te sluiten. In plaats daarvan werden ze zelf naar Duitsland ontvoerd na een overval op Nederlands grondgebied.

Kapitein Best werd opgesloten in het concentratiekamp van Sachsenhausen.

5

Het einde van George Elser

IK had heel wat vernomen over George Elser, de man in de cel nr. 13 van het concentratiekamp van Sachsenhausen waarin ik mij bevond. Daar ik de toestemming had gekregen Duitse bladen te lezen, had ik met belangstelling vastgesteld dat zijn naam aan de mijne was verbonden in de «Völkischer Beobachter».

Hij was, aldus, scheen het, een gevangene geweest in Dachau, en men had hem de vrijheid beloofd, indien hij wou bekennen dat hij de bom geplaatst had in een van de pilaren van de Bürgerbraukeller, toen Hitler er het woord voerde op 8 November 1939.

Elser moest «bekennen» dat hij uitgekocht was door een zekere kapitein Payne Best van de Britse Inlichtingsdienst, voor een som van 40.000 Zwitserse frank, om de bom te plaatsen die de Führer moest doden. Ik was natuurlijk benieuwd mijn «medesamenzweerder» te ontmoeten. Zekere dag zond ik hem wat sigaretten, en in ruil hiervoor vervaardigde hij mij een kleine boekenkast. De kast was mooi gemaakt, maar ik stelde vast dat de bovenste plank niet goed vast zat. Ik wachtte een gelegenheid af, verwijderde de plank, en ontdekte een verborgen nis, waarin hij een brief had geplouid. Hij was heel klein geschreven, maar ik wist dat ik de hand gelegd had op de ware geschiedenis van Elser's geheim, en bijgevolg het mijne. Hij handelde in zijn brief over zijn vroeger leven, en beschreef al de gebeurtenissen die leidden tot de «bomsamenzweering» in November 1939.

Elser werd later, in 1943, uit Sachsenhausen weggehaald. In 1945 vernam ik, dat hij werd terechtgesteld.

Sachsenhausen was intussen overbevolkt geraakt. Een aantal gevangenen, die geleidelijk te dicht bij het oostelijk front lagen ingevolge de Russische vooruitgang, en de gedetineerden werden naar de «Bunker» overgebracht. Barakken, die voor 80 gevangenen waren bestemd, kregen er thans 400. SS-bewakers liepen er rond in paren, met pistolen gereed en bereid onder het geringste voorwendsel te schieten.

De bombardementen van Berlijn

Een nieuw soort gevangenen kwam thans in Sachsenhausen aan. Deze mannen zagen er gezond uit. Elk van hen had het gelaat doorstreept met een blauwe kleurstof. Het was het merkteken van de plunderaar. De wakers

van de passieve luchtverdediging te Berlijn waren uitgerust met een hevige blauwe vloeistof, waarmee zij het gelaat en de handen van de plunderaars bestreken. Deze konden aldus niet ontkomen, en zij werden door iedereen dadelijk ontdekt.

Ik zag een aantal onder hen op de binnenplaats van het kamp Ze siddelden en hun hemden wapperden om hun blote benen. Twee onder hen werden aan een galg opgeknoopt.

Van 22 November 1943 af, stond het leven te Berlijn in het teken van lucht-aanvallen. Bijna elke nacht hoorde ik in mijn cel het gedreun van de overtrekkende zware bommenwerpers van de R.A.F. Zij vormden een fantastische vlucht reuzegazen.

Ik sloeg ze gade vanuit het venster van mijn cel. De «advinders» wierpen hun verkenningsschichten uit. Ze zagen er uit als de touwtjes van gekleurde ballons. De Berlijners noemden ze «Kerstbomen». Wanneer ze rood ge-

George Elser

kleurd waren, betekende zulks dat een gebied aangeduid werd, dat niet moest gebombardeerd worden. Ons kamp was een dergelijk gebied. De vier rode «bomen», die het gebied boven ons kamp afbaken, gaven mij een gevoel van veiligheid. Ze vormden een band tussen mij en mijn landgenoten, de R.A.F.-bemanningen, hoog in de lucht, boven Berlijn.

Over de stad zelf vielen de groene en witte lichten, boven het doelwitgebied. Het gegrom van het luchtdoelgeschut kondigde de naderende vliegtuigen aan. Dit geluid werd weldra gevolgd door de doffe slagen van de ontploffende bommen.

Het Duits moreel was op zijn laagst in de herfst van 1943. Ik geloof dat de Duitsers zouden geluisterd hebben naar vredesvoorstellen op dat ogenblik.

Toen de gealheerde eis over een onvoorwaardelijke overgave bekend werd, en de ene na de andere Duitse stad vernield werd, groeide de weerstand opnieuw. Burgers, in hun eigen, vertrouwde omgeving, blijven steeds koppiger uithouden, dan de roepen op het slagveld in een hun vreemde streek.

Tijdens de massa-aanvallen op hun stad, voelden de Berlijners dat de over-

heid voor hen zorgde. De kleinere, sporadische aanvallen door «Thunderbolt 47»-toestellen, die de wegen en de straten m-trailleerden, werden het meest door de inwoners van Berlijn gevreesd.

Toen ik van Sachsenhausen naar Buchenwald werd overgebracht, en later naar Dachau, zag ik honderden uitgebrande vrachtwagens en andere voertuigen, en hele dorpen waren geteisterd door dit soort van aanval.

Al wat ik kon doen tijdens de aanvallen op Berlijn was op mijn houten stoel staan bij het venster in mijn cel, gadeslaan... en hopen.

Op 20 Februari 1945 kwam men mij zeggen dat ik moest inpakken. Een groene gevangeniswagen stond op de binnenplaats. We werden, zo zegde men ons, overgebracht naar Buchenwald.

Russische medegevangenen

In de wagen bevond zich o.a. de 22-jarige Russische luitenant Kokorin. Hij was per valscheem achter de Duitse linies neergelaten om er partisanenbedrijvigheid op touw te zetten. Met hem was ook luitenant Joseph Stalin, zoon van de Sovjet-leider neergelaten.

Beiden werden gevangen genomen. Zij hadden gepoogd te ontsnappen uit Sachsenhausen, maar na door borden te zijn opgejaagd, werden zij opnieuw gevat. Kokorin's voeten bevroren. De jonge Stalin trachtte opnieuw te ontsnappen, maar hij bleef haperen in de elektrische draden, die het kamp afsperden tot de wachten hem troffen.

Kokorin was een schappelijke kerel. Hij was eenvoudig en onbedorven. Uiterlijk geleek hij erg op Molotov, zijn oom. Hij bewonderde ten zeerste Stalin, en hield van zijn levensopvattingen.

— Stalin knappe man, vertelde hij mij in zijn gebroken Duits. Houdt veel van mijn moeder. Ze gaat hem elke avond na het avondmaal opzoeken. Stalin lui, haat werk. Houdt van goed eten, goed drinken, en mooie meisjes. Stalin trouwen meisje van mijn klas op school. Houdt veel van haar, dan werd haar beu. Laat steeds Politburo doen wat het wil. Mijn moeder leest alle brieven die hij krijgt. Stalin nooit kwaad. Houdt veel van lachen. Mijn oom Molotov, zeer, zeer druk. Doet alle werk, Stalin niet van houdt.

Het vervolg: De Tocht in een wagen van de dood, verschijnt morgen.

ONTHULLINGEN OVER HET VOORVAL TE VENLO

De tocht in een wagen van de dood

Uitvinder van de gaskamer heeft schrik

TWEE Britse inlichtingsagenten, kapitein Best en majoor Stevens, hadden op 9 November 1939 een afspraak met Duitsers te Venlo, in Nederlands-Limburg, om Hitler te ontvoeren en vrede te sluiten. In plaats daarvan werden ze zelf naar Duitsland ontvoerd na een overval op Nederlands grondgebied.

Kapitein Best werd opgesloten in het concentratiekamp van Sachsenhausen. In Februari 1945, toen de Duitse instorting nabij was, werd hem medegedeeld, dat hij naar Buchenwald zou overgebracht worden.

6

Vooraanstaande gijzelaars

DE wagen, die ons, gevangenen van Sachsenhausen naar Buchenwald overbracht, ging van gevangenis tot gevangenis, steeds maar nieuwe slachtoffers oppikkend. De meeste onder hen waren vooraanstaande personaliteiten. Hitler deed ze bijeenbrengen om ze als gijzelaars te houden, in ruil voor zijn leven, en dat van vooraanstaande leden van de nazi-partij.

Onze groep omvatte : von Schuschnigg, gewezen kanselier van Oostenrijk en zijn vrouw; Hjalmar Schacht, gewezen president van de Reichsbank; doctor Joseph Müller, die uit zijn foltercel was gehaald.

Müller werd gedurende twee en een half jaar in een kleine, donkere ondergrondse cel vastgehouden. Hij was dag en nacht geketend met handboeien, terwijl zijn enkels vastgemaakt waren aan een ijzeren staaf langs zijn brits, zodat hij nooit behoorlijk kon neerliggen. Met geregelde tussenpozen kwamen de bewakers hem op het gezicht en het hoofd slaan met matrakken. Toch bleef de kleine, gezette man fier, gezond van geest en opgewekt.

Er waren verder commandant Franz Leidig; Squadron Leader Hugh Falconer; generaal Freiherr von Falkenhäusen, die gouverneur-generaal en opperbevelhebber in België en Noord-Frankrijk was geweest. Hij had de hoogste Duitse onderscheiding behaald. Hij werd aangehouden door de Gestapo, omwille van zijn « welwillende houding tegenover

de Belgen » en wacht thans in een Belgische gevangenis op zijn verdere berechting als oorlogsmisdadiger. In elk geval was hij destijds in ongenade bij de Führer.

De wagens reden van Sachsenhausen naar Buchenwald, naar Dachau, Flossenberg, Schonberg. Zoals de vrouw van Schuschnigg, kwamen andere vrouwen zich bij de groep voegen. Sommige, zoals mevr. Margot Heberlein, echtgenote van de gewezen Duitse ambassadeur te Madrid, droegen er veel toe bij om de stemming wat beter te maken door hun opgewektheid en kalm vertrouwen. Anderen brachten geen verbetering van ons lot.

Mevr. Heberlein was door Gestapomannen uit haar slaapkamer ontvoerd geworden. Men had haar in lakens gerold, om haar kreten te onderdrukken, en haar door het venster langs een ladder naar beneden gevoerd, en vandaar naar een vliegtuig. Haar echtgenoot die bewusteloos was geslagen, bevond zich reeds in het toestel.

Een tijd lang behoorden ook mevr. Halder, echtgenote van Franz Halder, hoofd van de Duitse legerstaf, en mevr. Isa Vermehren, een bekende roman-schrijfster, tot onze groep. Deze laatste beschreef mij in haar knap, geestig boek « Een Reis door het laatste Bedrijf » als volgt :

« Mr. Best, agent van de geheime dienst, die uit Nederland « gestolen » werd in 1939, was werkelijk een model voor de figuur van de internationale caricatuur van een Engelsman. Zeer rijzig, slank, lichtjes gebogen door ont-

Generaal Franz Halder, gewezen hoofd van de Duitse staf, en zijn echtgenote, na hun vrijlating

bering, met holle, lederachtige wangen, uitstekende tanden, een oogglas, flanelen broek, een geruite vest, en een sigaret. Hij toonde steeds zijn grote tanden, wanneer hij vriendelijk glimlachte. Hij spreidde aldus steeds een bescheidenheid ten toon, die het diepste vertrouwen teweegbracht ».

door kapitein **NBEST**

Humor

van een oorlogsmisdadiger

Te Schonberg moesten we samen een lange slaapzaal delen. Er waren tien mannen en twee vrouwen. De kleine dr. Rascher, die de nazi-gaskamer uitvond, en eens een stafofficier was onder Himmler, maar nu in ongenade was gevallen, schreef humoristische commentaar, die hij boven elke brits hing.

Op Zondag, 8 April 1945, hield pastoor Bonnhofer, een van de godvruchtigste mannen die ik ooit in mijn leven heb ontmoet, een bidstonde. Hij eindigde juist zijn gebeden, toen twee onheilspellende mannen, de zaal binnentraden. « Gevangene Bonnhofer, maak U gereed om met ons mee te komen. » Wij wisten wat dit betekende. Het schavot. We namen afscheid. Hij nam me ter zijde :

— Dit is het einde, zei hij, maar voor mij het begin van een nieuw leven. Hij gaf me daarop een boodschap, bestemd voor dr. Bell, een vriend van alle evangelische priesters in Duitsland.

De volgende dag, te Flossenberg, werd de man Gods Bonnhofer opgehangen.

Alarm !

Ik leerde al mijn gevangenen goed kennen, wat niet te verwonderen was onder de gegeven omstandigheden. Eerst bievonden de verschillende nationaliteiten samen. Ik zag in, dat dit ons zou verdeelen, indien wij iets gezamenlijk op touw wilden zetten, zoals ontsappingspogingen, protest, of iets dergelijks.

Ik legde mij er dan op toe, de nationale muren te slopen. Ik kon goed overweg met de Russen. Al de officieren waren erg tegen Stalin. Ze zeiden dat hij maar een dictator was, en dat zijn politiek niets te maken had met het communisme. Ze verklaarden ware communisten te zijn, en zij lachten bij het denkbeeld, dat na de oorlog er ooit een samenwerking zou zijn tussen de USSR en het Westen.

In April 1945 werden wij eens te meer in een van die lange wagens, met laag dak en zonder vensters gestopt. We waren met zestien. De deur werd op slot gedaan. De motor werd aangezet.

Traag reden we een honderdtal meter, en hielden dan weer stil. De motor bleef echter voort draaien.

Naast mij bevond zich dr. Rascher, die zoals hoger gezegd, uitvinder was van de nazi-gaskamer. We begonnen te snuiven, en dan te kuchen.

Rascher hield het hoofd op en ademde. Dan riep hij : Mijn God, dit is een dodenwagen. We worden gegast.

Het vervolg : Van kamp tot kamp als gijzelaars van Hitler, verschijnt morgen.

Van kamp tot kamp als gijzelaars van Hitler

Wanhopigen van vijftien nationaliteiten

door kapitein BEST

KAPITEIN S. Payne Best, die door de Gestapo te Venlo werd ontvoerd, na een mislukte poging om met Duitse samenzweerders vredesonderhandelingen aan te vatten, verbleef na zijn gevangenneming in verschillende beruchte concentratiekampen. Na Sachsenhausen kwamen Buchenwald, Schonberg, Dachau... Het vervolg kende hij zelf nog niet. Zou het de gaskamer worden?

7

Kinderlijke verlangens

HET was het toppunt van ironie, dat de man die juist had geroepen: Mijn God, dit is een dodenwagen, we worden vergast, diegene was die de dodenwagen en de gaskamer had uitgevonden. Zijn naam was dr. Rascher, en hij was een gewezen stafofficier van Himmler.

Wij werden in April 1945 samen in een auto met laag dak en zonder vensters gestopt en verlieten aldus Schonberg met onbekende bestemming.

Terwijl Rascher aan het roepen was keek ik in de wagen rond. Ik zag een glimp van licht. Het was een luchtververser.

— Zeg eens, zei ik tot Rascher, een luchtververser. Bestaan die in dodenwagens?

— Neen, antwoordde hij. Gij hebt gelijk. Het is geen dodenwagen.

Niettemin voelden wij ons niet op ons gemak. Het was een wagen, die bestemd was voor het vervoer van houtbrandstof, en de vloer was gespleten en vol gaten. We waren thans op weg naar Dachau, langs Flossenbergring.

De meest tragische figuur van allemaal was de vierjarige Sissie von Schuschnigg, dochter van dr. Kurt von Schuschnigg, gewezen kanselier van Oostenrijk. Ze was vermoed en weende.

— Gaan we naar een mooie gevangenis, moeder, vroeg ze. Waarom kunnen we niet teruggaan naar Sachsenhausen?

Ze was in de gevangenis geboren. Toen ze voor het eerst de ogen opende, had ze de muren en de draadversperringen van een concentratiekamp gezien. En thans, omdat Sachsenhausen, een van de meest beruchte kampen in Duitsland, haar vertrouwd was, wilde ze er terugkeren.

Kolonel von Bonin, die hoofd van de operaties was geweest bij de staf van Rommel, tijdens de veldtocht in Noord-Afrika, nam ze op zijn knie, en suste haar tot ze in slaap viel. Intussen reed de wagen weer verder.

Te Dachau gaven onze cellen uit op een kleine tuin. Het was de plaats geweest waar de terechtstellingen werden uitgevoerd. De gevangenen hadden er bloemenperken aangelegd.

Na onze aankomst liep de kleine Sissie overal rond, met verwonderde ogen. Klaarblijkelijk was ze opgetogen over haar nieuw tehuis, waarschijnlijk omdat er meer ruimte en bewegingsvrijheid was.

Een kogel in plaats van soep

Er kwamen nieuwe gezichten, die na een tijd weer verdwenen. Velen waren vooraanstaande personaliteiten. Er was

Léon Blum, gewezen Frans eerste-minister en zijn echtgenote. Blum zag er steeds buitengewoon verzorgd uit. Zijn gedrag, en dit van zijn vrouw strekten tot voorbeeld van alle andere gevangenen. Mevrouw Blum was zeer vriendelijk voor mij, en zond mij een groot pak van de tabak die haar man rookte. Hij was veel beter dan de rommel die ik zelf lange tijd gerookt had.

Müller en Liedig kwamen uit Flossenbergring aan. Müller had weer slagen ontvangen, en wanneer hij te Dachau aankwam was zijn gezicht gezwollen en gekneusd. Zij vertelden mij, dat anderen waren doodgeschoten. Onder hen bevond zich generaal van Rabenau, wie ik eens een broek geleend had, omdat de zijne te groot was geworden en hij deze niet meer kon ophouden. Admiraal Canaris was ook terechtgesteld, evenals generaal Oster, van de inlichtingsdienst

verschrompeld. Zijn sterkte was volledig ondermijnd en hij sidderde voortdurend en was verstrooid. Hij telde echter veel vrienden onder de bewakers. Na een van hen aangesproken te hebben, kwam hij terug en zegde:

— Het is in orde Best, ik heb het zopas vernomen. Ge wordt alleen bij andere vreemdelingen gebracht.

Ik ging buiten, door het kamp, vergezeld door mijn bewakers. Overal zagen we mensen aan de grond gekluisterd door typhus. Uitgemergelde figuren lagen tegen de draadversperringen.

In de plaats, waar ik werd overgebracht, was nog slechts een bed leeg, naast dit van de catholieke bisschop van Clermont-Ferrand, wiens gezelschaptegenwoordig was doodgeschoten.

Weldra bevonden zich 15 verschillende nationaliteiten samen. Wij trachten ons lot te voorspellen. De Amerikanen hadden de Donau bereikt. Zij zouden weldra Dachau overrompelen. De Gestapo zou ons zeker vlug opnieuw doen verhuizen.

We konden nog naar Berchtesgaden overgebracht worden, langs de nieuwe autosnelweg. Ofwel konden we langs Lansberg naar het gevangenenkamp bij het Bodenmeer gevoerd worden. Of... we werden doodgeschoten. Dit leek de waarschijnlijkste oplossing.

Prins Xavier de Bourbon en dr. Schmitz, gewezen burgemeester van Wenen kwamen aan. Ook prins Leopold van Pruisen, die van het hoofdkamp was overgebracht, en bijna aan diphteritis gestorven was, bij gebrek aan geneesmiddelen en zorgen, kwam zich bij de groep voegen.

Naar een "opvoedingskamp"

De ontruimingsreis ving aan. Vrachtwagens, volgepropt met uitgekozen gevangenen trokken over de Alpen, in de richting van de «Zuidelijke Vesting». We hielden halt even voorbij Innsbruck, in het «Politie Opvoedingskamp Reichenau». Zulks betekende dat de politie er aan opvoeding deed op haar manier.

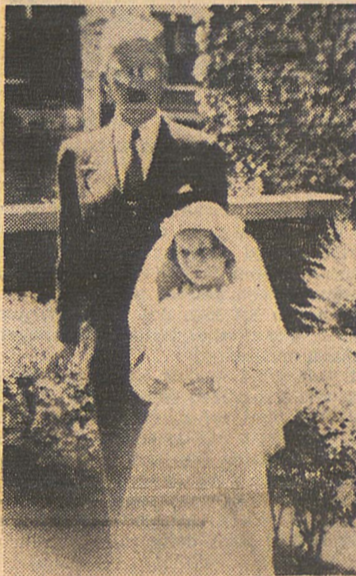
De Britten waren vol vlooien. Binnen een omheining die een walgelijke geur verspreide, zag ik een man met een onmiskenbaar Engels uitzicht. Hij had strokleurig haar, en was gekleed in khakihemd en korte broek. Ik stelde mij zelf voor. Hij vertelde mij op zijn beurt, dat hij kolonel «Jack» Churchill was. Met hem bevonden zich de andere helden van een ontsnappingspoging.

De meeste bewoners van Reichenau schenen half verhongerde Fransen te zijn, die tot het Maquis hadden behoord. Er waren ook Amerikaanse vliegers, die waren mishandeld, na met hun vliegtuig te zijn neergekomen. Verder was er een groep vrouwelijke verzetsleden uit Frankrijk. Deze laatsten toonden zich ten zeerste opgewekt. Zij staken de draak met de bewakers en waren maar steeds aan het gekschieren over ons uitzicht.

Bussen kwamen aan met de Schuschniggs, de Blums, en anderen die te Dachau waren geweest, toen ik er mij bevond. Er waren ook overlevenden van Regensburg: mannen, vrouwen en kinderen, die aan de slachting op grote schaal waren ontsnapt.

Het laatste artikel:

Een bevrijding op het allerlaatste ogenblik, verschijnt morgen.

Kurt von Schuschnigg, gewezen kanselier van Oostenrijk, met zijn dochtertje Sissie dat in gevangenschap geboren werd

van het leger. Men had hem gewurgd met de snaren van een piano.

In de gang, waar ik mijn cel had, bevonden zich nog Kallay, gewezen president van Hongarije; de zoon van maarschalk Badoglio en Nikolaus, de zoon van admiraal Horthy. Langs alle Duitse verbindingswegen, bij hun terugtocht, werden doodvonnissen uitgevoerd met een afschuwelijke regelmaat. Van dageraad tot duisternis hoorden wij revolvergeschoten, die ons leerden hoe de terechtstellingen geschieden.

Zekere avond stak de kleine dr. Rascher zijn gezicht door de opening in zijn celdeur, om zijn rantsoen soep te ontvangen. In plaats van voedsel kreeg hij een revolverkogel in de hersenen.

Overplaatsing of... de dood?

Zekere dag werd ik in de tuin aangesproken: Herr Best, pak uw zaken in. Ge wordt elders overgebracht.

Pastor Niemöller, die bekend was om zijn tegenstand tegen de nazi's wierp mij een blik toe, die het stilzwijgend vaarwel betekende van de gevangenen in dergelijke omstandigheden. Hij had reeds tien jaar in de gevangenis doorgebracht. Zijn eens rijzige gestalte was

ONTHULLINGEN OVER HET VOORVAL TE VENLO

Een bevrijding op het allerlaatste ogenblik

Doodvonnissen werden niet uitgevoerd

door kapitein BEST

KAPITEIN S. Payne Best, die door de Gestapo te Venlo werd ontvoerd, na een mislukte poging om met Duitse samenzweerders vredesonderhandelingen aan te vatten, verbleef na zijn gevangenneming in verschillende beruchte concentratiekampen. Toen de Duitse instorting in 1945 naderde werd hij met andere voornamen gevangenen van het ene kamp naar het andere overgebracht en het ergste kon gevreesd worden.

8

Zou omkoperij helpen?

DE nazi-officier Stiller, die met de bewaking van onze kolonne was belast, die van Reichenau in de richting van Berchtesgaden werd gevoerd, zegde ons, dat we haar een hotel in Italiaans Tirol werden overgebracht, waar we moesten wachten, «tot we bevrijd werden door onze eigen troepen».

Ik geloofde Stiller niet. Ik had een zwarte wagen opgemerkt aan het einde van onze kolonne. In de wagen bevond zich een peloton SD-mannen, onder de leiding van een zekere luitenant Bader, berucht als een «uitroeiër» van ongewenste gevangenen. Indien wij zouden vrijgelaten worden, wat kwam hij hier doen?

Boven op de Brennerpas hield het konvoof ongeveer een uur stil. De lucht was bewolkt. Overal zagen we gebouwen in puin. Later ontdekten wij, dat wij op deze verlaten plaats hadden stilgehouden omdat onze bewakers een lucht-aanval verwachtten. Deze deden zich bijna elke nacht voor. Men zou ons neergeschoten hebben en onze dood zou toegeschreven worden zijn aan een luchtbombardement van onze eigen bondgenoten. Gelukkig was er geen luchtaanval.

Voor zover ik kon merken, lag onze enige kans tot overleving bij Stiller. Hij was een schuchtere kerel. Ik sprak Schacht en Thyssen aan, de mannen van wie wij mochten veronderstellen dat zij over het meeste geld beschikten.

— Ik geloof dat de tijd gekomen is voor een weinig omkoperij, zei ik hen. Zij kwamen overeen Stiller een som van 100.000 Zwitserse frank aan te bieden, om ons veilig naar de Zwitserse grens te brengen.

De vrachtwagens zetten hun weg voort. Nabij het dorp Niederhof, herkende een Italiaans verzetslid Per rijwiel, von Schussnigg. Hij deelde zulks mede aan de plaatselijke verzetsleider, doctor Ducia.

We hielden buiten het dorp stil. Doctor Ducia sprak ons aan, en bood ons gastvrijheid. Bader en Stiller aarzelden eerst, maar knikten dan. Ook zij hadden honger en waren vermoeid.

Een "behelpzame" SS-man

Wij werden allen binnengeleid in het hotel, dat met wachten was afgezet.

Eens binnen, konden zij ons niet beletten rond te dwalen. Laat op de avond ging ik de keuken binnen, en zag wat ik hoopte te zullen aantreffen. Er

waren twee SS-mannen. Beiden waren smoordronken. Een van hen behoorde tot het peloton van Bader. Zijn ogen waren glazig en hij zwijmelde.

— Kom hier bij mij neerzitten, Herr Best, mompelde hij. Wij zullen «Bruderschaft» drinken. Plechtig vulde hij twee wijnglazen. We hieven ze en brachten op zijn Duits een heildronk uit.

— Ge zijt een goede kerel, Fritz, zegde ik. Ik zal U voorspreken bij de geallieerde troepen, wanneer ze aankomen.

— Ja, ik weet dat ge mijn vriend zijt, en dat ge mij zoudt helpen, indien ge bleeft leven, antwoordde hij.

Hij trok een papier uit zijn zak.

— Hier is het bevel voor uw terechtstelling. Morgen leeft ge niet meer.

Hij wuifde met het papier onder mijn neus. Ik kon het niet helemaal lezen,

brand zullen steken. Dus, gij komt dicht bij mij staan, en ik zal U een kogel door het hoofd jagen. Dat is de beste manier om te sterven. Ik mis nooit

— Hebt gij het dikwijls gedaan? vroeg ik.

Fritz kreeg een vlag van droefgeestigheid.

— Mijn vrouw en mijn kinderen hebben er geen denkbeeld van. Ik heb er honderden, duizenden, neergeschoten.

Hij droop af, tussen zijn tanden mompelend. Hij betastte opnieuw zijn pistool

— Van kant, van kant, van kant maken, zei hij weer.

De laatste troef

Ik keerde naar mijn medegevangenen terug. Kolonel von Bonin wachtte mij glimlachend op

— Ach, Herr Best, we zijn gered. De plaatselijke Duitse bevelhebber, generaal von Vlietinghof is een oude kamerad van mij. Ik heb een boodschap meegegeven voor hem. Hij zegt dat geen wreedheden mogen begaan worden in zijn sector. Hij zal morgen zijn soldaten hierheen zenden.

Dit scheen onze zaak op te lossen. We sliepen goed die nacht. De volgende dag daagden vijftien bestoven manschappen van de Wehrmacht, aangevoerd door een nette, zelfgenoegzame officier van lagere rang op. Het was de «ontzettingstrijdmacht» van Vlietinghof. hof. Mijn hart zonk. Bader en zijn mannen zouden spoedig deze jonge officier en zijn manschappen afschepen.

Samen met Falkenhausen, Bonin en Liedig ging ik Stiller opzoeken. Er waren geen bewakers in de nabijheid.

— Ge moet uw mannen gebruiken om Bader van zijn voornemen af te brengen, zei ik, in uw eigen belang.

Hij haalde de schouders op.

— Bader heeft gisteravond zelfs gedreigd mij van kant te maken, antwoordde hij. Hij behoort tot het speciaal detachement van majoor Stavisky, dat zich toelegt op uitroeiingen. Hij heeft bevel gekregen U te doden. Ik kan hem niet tegenhouden.

Ten slotte zei ik:

— Dan moet ge mij uw bevel overmaken. Ik zal hem tegenhouden. Hij zag onze grimmige gezichten. Hij was alleen. Wij waren wanhopig. Hij likte zenuwachtig zijn lippen:

— Ja, dat zal de beste oplossing zijn.

Er was geen tijd te verliezen. Door het venster zagen wij Bader en zijn manschappen de lichte machinegeweren uitpakken, en in de richting van het hotel kijken.

We gingen de jonge officier vinden, die generaal Vlietinghof had gezonden. Hij was bleek

— Maar... ik kan een dergelijke verantwoordelijkheid niet op mij nemen, stamelde hij, de ogen gericht op Bader's vrachtwagen en zijn trawanten.

— Ik, blafte kolonel von Bonin, als uw hoger officier, moet dan het bevel van U overnemen. Richt deze twee machinegeweren op de vrachtwagen.

De jonge luitenant toonde zich een ogenblik onvermurwbaar, maar ten slotte werd de Duitse gewoonte van onderworpenheid hem te machtig.

— Ja, Herr Oberst. Hij riep de manschappen van de Wehrmacht een bevel toe, en de roepen van de twee zware machinegeweren werden op Bader's vrachtwagen gericht

Von Bonin en ik wandelden over het pleintje. Ik had een gevoel alsof ik naakt was en de dood nabij.

— Werpt die wapens neer, riep ik, of gij wordt zelf neergeschoten.

Gered...

Tot mijn grote verbazing wierpen Bader's mannen zonder aarzelen hun lichte machinegeweren neer. De verzetsleden van dr. Ducia kwamen toegelopen, en raapten de wapens op telkens ze op de grond werden geworpen.

Het gezicht van Bader was asgrauw, toen hij op ons afkwam.

— Herr Best, laat ons wat benzine. Ik zal mijn mannen wegleden. We zullen U niet meer lastig vallen. Ze bleven hun woord getrouw.

Vier dagen later trok de «S»-compagnie van het 2de bataljon van het 339ste Amerikaanse infanterieregiment het dorp binnen en ontwapende de Duitse soldaten.

De arme, jonge Kokorin, neef van Molotov zou echter de vrijheid niet meer smaken. Samen met Italiaanse partizanen had hij enkele dagen te voren gepoogd door de bergen te ontsnappen. Hij kreeg het koudvuur in zijn bevroren voeten. Hij zou gered worden zijn, indien hij bij ons ware gebleven, maar zijn Russisch gemoed liet hem niet toe zulks te beseffen.

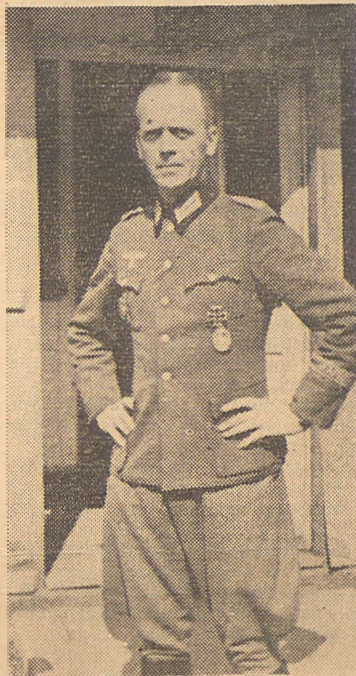
Op 22 Mei, na enkele dagen in een ziekenhuis te hebben doorgebracht, werd ik aan boord van een vliegtuig gebracht, met bestemming naar Engeland. Plots werd ik ziek van zenuwachtigheid.

Ik was op weg naar een Engeland dat ik niet kende. Ik was waarschijnlijk onherkenkelijk veranderd.

Toen we over het Kanaal vlogen was er een grote wolk over Engeland. In die wolk scheen ik het gezicht van mijn vrouw, May, te ontwaren

Dan wist ik dat ten minste één persoon op de wereld mij nog wilde, en geduld zou hebben, terwijl ik de strijd uitvocht, die elke gevangene wacht wanneer hij terugkeert.

(Slot)

Kolonel Bogislav von Bonin,

maar ik kon een lijst met namen zien. Het was een bevel van de veiligheidspolitie te Berlijn, dat luidde: «De volgende gevangenen mogen niet in handen vallen van de vijand, en moeten opgeruimd worden, wanneer een dergelijk gevaar oprijst».

Ik zag de namen van Schuschnigg, Blum, Niemöller, Schacht, Falkenhausen, Halder, Stevens... en de mijne.

— Dat is onzin, zei ik. Stiller zou niet zo gek zijn.

De dronken SS-man kreeg weer een opflakking: Allemaal neerschieten. Ze van kant maken, ja, van kant maken, dat is het beste. Zijn hand gleed over de holster van zijn revolver. Fritz keek me aan.

— Stiller, bah! Bader is de baas. Hij kreeg drie maand geleden reeds het bevel om U op te ruimen. Bader voert steeds zijn bevelen uit.

Hij ging voort:

— Nu, Herr Best. Gij zijt mijn vriend. Ik zal U vertellen wat ik zal doen. Morgen wordt gij allen doodgeschoten, en dan in brand gestoken. Ik weet wat het betekent mensen neer te schieten met trommelgeweren. De helft is niet helemaal dood, dus de helft van U zal niet dood zijn, wanneer we het hotel in de bergen, waar we U heen brengen, in

Aantekeningen overgenomen van het schutblad van CO 84245

Aan KARA: Voor zover mij bekend is er geen nieuw onderzoek ingesteld naar het "Venlo-incident", behalve het onderzoek door de Parlementaire Enquête Commissie (zie deel II rapport)

w.g. C I 23.5.50.

Er is of er komt een boek over deze zaak, geschreven door Payne-Best.

w.g.HC 25.5.50.

C

56.384
59.23

56.383.1
59.1-59.23
24 APR. 1950
ACD/ 04245

OP. KAART
ACD/ <i>ak</i>
DAT: 18.7.5
PAR: <i>W</i>

RAPPORT

Aan: Hoofd C

Van: KARA

No.: E. 565

ONDERWERP: Alfred MOSER. |

1. Van Sardine ontvingen wij bijgaand artikel uit "De Waarheid" van 24 April 1950.
Uit genoemd artikel zou geconcludeerd kunnen worden dat het "Venlo-incident" nog eens nader onderzocht zou kunnen worden.
2. Sardine zou g_aarne willen vernemen of dit inderdaad het geval zal zijn.

24.4.1950.

NOTA
Van: KA-RA

UITGEBOKT

ZOp 30 Mei 1950 is aan Sardine brief CEH/50, 182 geschreven n.a.v. de
aantekeningen van Cl en HC op het schutblad van Co. 84245

30.5.1950

Een merkwaardige naturalisatie-kwestie

19/10/50

Moser, vriend van Kriedemann, geheim secretaris van Vorrink

Vol

(Van onze Haagse redacteur.)

Binnenkort zal in de Tweede Kamer een wetsontwerp in behandeling komen tot naturalisatie van 20 buitenlanders, waaronder zich ook een zekere Alfred Moser bevindt. In het thans verschenen voorlopig verslag van het afdelingsonderzoek worden over deze persoon enkele interessante vragen gesteld. Moser is een Duitser, die sinds 1933 in ons land vertoeft. In zijn verzoek tot naturalisatie had hij zich o.m. erop beroepen dat hij de politie meermalen geholpen heeft Duitse spionnen te ontmaskeren. Enkele leden van de Tweede Kamer wensden thans, dat over deze zaak meer gegevens worden verschaft.

Zijn wij goed ingelicht, dan berust deze vraag waarschijnlijk op de wetenschap, dat Alfred Moser voor de oorlog langen tijd bij de bekende L. van Looy heeft gewoond en nauwe relaties onderhield met Kriedemann, waarvan vast is komen te staan dat hij een Gestapo-agent was!

Voorts wordt gevraagd of deze Alfred Moser soms ook bij het Venlo-incident was betrokken. Zoals bekend heeft dit incident kort voor de Duitse overval op ons land plaatsgevonden. Er zou toen een ontmoeting plaatsvinden tussen vertegenwoordigers van de Britse Secret Service en de Duitse spionage-organisatie.

Uit de vraag van bedoelde Kamerleden maken wij op, dat zij reden hebben om aan te nemen, dat deze Moser betrokken was bij de voorbereiding van die ontmoeting.

Voorts kunnen wij mededelen, dat Moser (hoewel van Duitse nationaliteit!) voor de oorlog in het geheim secretaris is geweest van niemand minder dan Vorrink! Tenslotte is het opgevallen, dat deze buitenlander redacteur is van het schendblad Paraat. De regering heeft nimmer aanleiding gevonden, om hem deze politieke activiteit te beletten of

hem het land uit te zetten, zoals in dergelijke gevallen gebruikelijk is.

Hoewel het verleden van Moser aanleiding geeft tot vele vragen, waren andere leden van de Tweede Kamer van mening, dat hij zich voor Nederland op een wijze verdienstelijk heeft gemaakt, dat kosteloze naturalisatie wordt voorgesteld. O.m. wordt op zijn werkzaamheid tijdens de bezetting gewezen. Als voornaamste feit wordt hierbij aangehaald de uitgifte van een zogenaamd illegaal blad, genaamd „De Kieuwelander” in Poortugaal (Zuid-Holland). Dit blad is na de Dolle Dinsdag voor het eerst verschenen en behoort dus tot dezelfde klasse als Paraat en de ontelbare andere conjunctuurbladen, die op geen enkele wijze met de verzetsbeweging verbonden waren.

Het is wenselijk dat tijdens de openbare behandeling van deze naturalisatie nog meer feiten over genoemde Moser aan het licht zullen komen.

EST.: Nw. Pt.

DATE: 13-1-49

PAR.: _____

Belangrijke documenten over 14 het incident bij Venlo

Werkzaamheden Parlementaire Enquêtecommissie vorderen

Het onderzoek van de Parlementaire enquêtecommissie regeringsbeleid 1940-1945 heeft in de afgelopen periode belangrijke vorderingen gemaakt, aldus het derde verslag over de werkzaamheden. Het is echter nog lang niet gereed.

Het militaire beleid gedurende de Meidagen van 1940 en, voor zover daarmee in onderling verband staande, voordien de wijze, waarop in de Ministerraad het besluit tot het overbrengen van de zetel der Regering naar het buitenland is tot stand gekomen, en de daaraan gegeven uitvoering, de opvattingen, waardoor deze kabinetten en hun leden zich hebben laten leiden t.a.v. de voortzetting van de oorlog, en de Nederlandse deelneming daaraan, het aftreden van jhr mr D. J. de Geer als Minister van Algemene Zaken en van Financiën en als voorzitter van de Raad des Ministers en tenslotte de aan jhr De Geer verstrekte opdracht voor een reis naar Indonesië en het falen daarvan, alsmede de wijze waarop hij naar Nederland heeft kunnen terugkeren, zijn onderwerpen waarvan niet alleen de voorbereiding en de verhoren zijn afgelopen doch ook is het verkregen materiaal vrijwel geheel verwerkt. Ook de verwerking van het materiaal omtrent het financiële beleid, waaronder begrepen het aankoopbeleid is in belangrijke mate gevorderd.

Met betrekking tot andere punten is het onderzoek nog in volle gang. De eindredactie van het verslag over het militaire beleid in Mei '40 wordt in de loop van deze maand vastgesteld.

Er hangt over het Venlo-incident nog altijd een waas van geheimzinnigheid. De commissie is er nu in geslaagd de beschikking te krijgen over documenten, die een helder licht werpen op het incident zelf en op hetgeen daaraan voorafgegaan is. Ook kon zij de verblijfplaats

in Duitsland te weten komen van de voornaamste tussen persoon tussen de bij dit incident betrokken Engelse agenten enerzijds en de vertegenwoordigers van de Gestapo anderzijds.

Het onderzoek naar de verbindingen met het bezette Nederlandse gebied, in het bijzonder de militaire en civiele inlichtingendiensten (hieronder valt ook het Englandspiel) is nog steeds gaande. Hoewel het nog niet nauwkeurig is te zeggen, op welk tijdstip het onderzoek zal kunnen worden afgesloten, acht de commissie dit wel dichtbij.

hier 40613

7 Juli

8

30280.

XXXX
XXXX

GEHEIM.

UITGEBOKT

VENLO-INCIDENT.

Hierbij moge ik U in herinnering brengen, dat de Heer van der Moordaa van mijn dienst U op 12 Maart j.l. diverse stukken ter inzage gegeven heeft, met gegevens over het z.g. Venlo-incident.

Ik verzoek U mij te berichten, wanneer ik deze gegevens weer tegemoet kan zien.

Aan de Heer Commissaris van Politie
te
ROERMOND.

HET HOOFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST,
Namens deze,

J.G. Crabbendam.

40613.

20 Augustus

8

XXXX
XXXX

GEHEIM.

5328
10-7-1948.
Venlo-incident.

UITGEBOEKT

Onder verwijzing naar Uw in margine vermeld
schrijven en onder aanbieding van verontschuldigingen, heb
ik de eer U mede te delen, dat dezerzijds schrijven No.
30280 d.d. 7-7-1948 abusievelijk aan U verzonden werd.

HET HOOFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST,
Namens deze,

Aan de Heer Commissaris van Politie
te
ROERMOND.

J.G. Crabbendam.

GEMEENTE-POLITIE
ROERMOND

Roermond, 10 Juli 1948.

Telefoon No. 333

No. 3328.....

Volgno.

Aan de Heer: Hoofd Centrale Veiligheidsdienst
Javastraat 68
's-GRAVENHAGE.

12 JULI 1948

ACD/40613

ONDERWERP Venlo-incident.

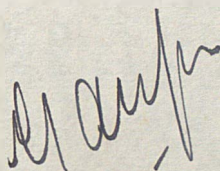
BIJLAGE: --

ANTWOORD OP SCHRIJVEN D.D.: 9-7-1948 No. 30280.

In antwoord op Uw schrijven dd.
9 Juli 1948 No. 30280 heb ik de eer
U te berichten dat aan mij door de
Heer v.d. Noordaa geen stukken ter in-
zage zijn gegeven, betrekking hebbende
op het z.g. Venlo-incident.

V/s.
Coll:

De Commissaris van Politie,

DUSS. No.:

ART.: *Algemeen Courant*

DATUM: *3.3.48*

ART.:

CIV

DAPPER GEDRAG VAN NED. OFFICIER

Het grensincident bij Venlo

Captain Payne Best, de Britse officier van de geheime dienst, die betrokken was bij het incident bij Venlo op 9 September 1939, heeft mededelingen gedaan over het moedige gedrag van de Nederlandse officier, luit Klop, bij dit incident.

Zoals men zich zal herinneren zouden in September 1939 op Nederlands gebied nabij de Duitse grens besprekingen worden gevoerd tussen Britse en Duitse agenten. Luit. Klop zou deze besprekingen in opdracht van de regering bijwonen om toe te zien, dat geen neutraliteitsschendingen zouden plaats vinden.

„Op het moment, dat majoor Stevens en ik uit de auto stapten”, aldus captain Payne Best, „werden wij onder bedreiging met pistolen, door vier mannen gegrepen en geboeid. Luitenant Klop, die achterin zat, sloop ongemerkt uit de wagen en zou er ongetwijfeld in geslaagd zijn in het nabijgelegen bos te ontsnappen. Hij snelde evenwel naar de

Duitse gangsters en opende het vuur op hen. De vier mannen vuurden onmiddellijk terug en na enige schoten viel hij, getroffen in arm en hoofd, neer. Zonder tot bewustzijn te zijn gekomen stierf hij in het hospitaal te Dussaldorp. Luit. Klop's moedig gedrag was in overeenstemming met de beste tradities van het Nederlandse leger en verdient als zodanig het diepste respect”, aldus de Britse officier, die destijds in Den Haag woonde.

CIV

VERRASSING IN NEURENBERG

Nederlander herkende Duitser van overval te Venlo (1939)

Schellenberg heette eens Schemmel

NEURENBERG, 18 Febr. (Reuter).
— De Nederlander Jean Lemmens, die op 9 September 1939 te Venlo met twee kapiteins van de Engelse geheime dienst, S. P. Best en R. Stevens, door een groep SS-mannen met geweld over de grens naar Duitsland werd gevoerd, heeft als getuige in het proces te Neurenberg tegen 21 voormalige hoge functionarissen van het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken generaal Walter Schellenberg, die de „vredesbesprekingen” van Himmler met graaf Bernadotte van Zweden regelde, herkend als degene, die de aanval op de Engelse officieren leidde.

Volgens Lemmens had Schellenberg onder de naam Schemmel de twee officieren meermalen aan de grens ontmoet. Op de dag van de schaking, toen Schellenberg en de Engelse officieren weer op enkele meters van de grens op Nederlands grondgebied bijeen waren, zag hij Schellenberg een teken geven. Onmiddellijk reed een auto met SS-lieden de grens over en opende het vuur, waarbij de Nederlandse eerste luitenant Klopf gewond werd. De beide Engelse officieren en Lemmens zelf werden gevangen genomen, vastgebonden en naar Duitsland gevoerd. Zij werden eerst naar Dusseldorp gebracht en ondervraagd. Op 10 December 1939 werd

Lemmens van de beruchte Gestapo-kelder in de Prins Albrechtstrasse naar het concentratiekamp Sachsenhausen overgebracht.

Reuter voegt hier aan toe, dat men van de beide Engelse kapiteins na hun verdwijning jarenlang niets meer hoorde, maar dat zij in 1945 behouden in Duitsland werden aangetroffen. Zij bevinden zich thans in Engeland. Dinsdag is in het Lagerhuis een vraag gesteld over de veroordeling tot levenslange gevangenisstraf, die een Sovjet-Russisch Tribunaal over twee bewakers van het kamp Sachsenhausen heeft uitgesproken op grond van de beschuldiging, dat zij de Engelse kapiteins Best en Stevens hebben opgehangen.

Opleggen in O.D., Kulo-incident.

UP

KABINET VAN DEN
MINISTER-PRESIDENT

's-Gravenhage, 26 April 1947.
Plein 1813, No. 4

Antwoord te richten aan den
Regeringscommissaris in Al-
gemeenen Dienst.
Plein 1813 nr. 4, Den Haag

U 4496a - C 56 F/He.

(K)

OPGELEED
Volgno.
30 APR. 1947.
ACD/14510.

*hier 14511 voor 2 de
censuur-
rapport.*

Hiernevens moge ik U een tweetal
censuurrapporten doen toekomen, aangezien
U het waarschijnlijk nog niet geregeld
hebt deze regelmatig te ontvangen.

De Regeringscommissaris
in Algemeenen Dienst,

[Handwritten signature]
Mr. C. L. W. Fock.

Den HoogEdelGestr. Heer Kol. Mr. L. Einthoven,
Centrale Veiligheids Dienst,
Javastraat 68,
's-Gravenhage.

lees, want als 44901